

Sinković, Doria

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:377660>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever
Sveučilišni centar Koprivnica

Odjel za Novinarstvo

Završni rad
Agencija za elektroničke medije

Studentica

Doria Sinković, 2662/336

Koprivnica, rujan 2020.

Sveučilište Sjever
Sveučilišni centar Koprivnica

Odjel za Novinarstvo

Završni rad
Agencija za elektroničke medije

Studentica

Doria Sinković, 2662/336

Mentor

izv. prof. dr. sc. Goran Vojković

Koprivnica, rujan 2020.

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo		
STUDIJ	preddiplomski sveučilišni studij Novinarstvo		
PRISTUPNIK	Doria Sinković	MATIČNI BROJ	2662/336
DATUM	10. 5. 2020.	KOLEGIJ	Medijsko pravo
NASLOV RADA	Agencija za elektroničke medije		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Agency for Electronic Media		
MENTOR	Goran Vojković	ZVANJE	izvanredni profesor
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. doc. dr. sc. Nikša Sviličić, predsjednik		
	2. doc. dr. sc. Željko Krušelj, član		
	3. izv. prof. dr. sc. Goran Vojković, mentor		
	4. izv. prof. dr. sc. Irena Radej Miličić, zamjenska članica		
	5. _____		

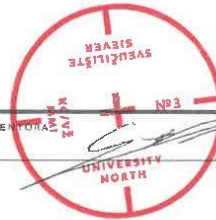
Zadatak završnog rada

BROJ	179_NOV_2020
OPIS	<p>Agencija za elektroničke medije samostalna je i nezavisna pravna osoba s javnim ovlastima, koje je regulatorno tijelo u području elektroničkih medija. Uloga Agencije, posebno u području televizije i radija vrlo je važna, ali i osjetljiva, kako se regulatorna prava ne bi pretvorila u negaciju slobodnog izražavanja i ograničavanje kritike vlasti. Agencija i njena tijela trebaju spriječiti negativnosti tipa govora mržnje, ali i podržavati slobodu izražavanja te slobodu novinarskog i općeg medijskog djelovanja.</p> <p>U radu je potrebno objasniti pravni status, ustroj, ulogu i rad ove važne Agencije. Jednako je važno navesti razne primjere njenog djelovanja, a također navesti i primjere kako druge države reguliraju područje elektroničkih medija.</p> <p>Pristupnica u tom kontekstu treba postaviti istraživačke hipoteze i odgovoriti u kojoj su se mjeri one pokazale točnima.</p>

ZADATAK URUČEN 14. 5. 2020.

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Sažetak

Svaka država u svojem sastavu ima tijelo koje obavlja funkciju kontrole medija. Svako od tih tijela ili agencija svoj rad bazira na nekoliko zajedničkih ili sličnih pravila. U Republici Hrvatskoj glavno regulatorno tijelo za elektroničke medije naziva se Agencija za elektroničke medije. Njezin rad strogo je reguliran raznim zakonima od kojih se najviše ističe Zakon o elektroničkim medijima. Naravno, sve regulative ove Agencije su usklađene i s Direktivama Europske Unije s obzirom na to da je Republika Hrvatska njezina članica. Agencija za elektroničke medije (AEM, službena kratica) regulira elektroničke medije te dodjeljuje koncesije radijskim i televizijskim nakladnicima. Ovo regulatorno tijelo zaduženo je i za poticanje medijske pismenosti, promicanje te poticanje na raznolikost i pluralizam medija. U svijetu postoje mnoge slične agencije te one međusobno surađuju kako bi zadržale osnovna pravila i ciljeve za koje se zalažu. Neki od ciljeva su: kontrolirani i kvalitetni medijski program, zabrana širenja mržnje, poticanje na međusobno podržavanje i prihvaćanje razlika, pogotovo prihvaćanje manjina. Najvažniji cilj je osigurati kvalitetu sadržaja korisnicima usluga te osigurati jednakost na tržištu pružanja audiovizualnih usluga.

Ključne riječi: Agencija za elektroničke medije, država, medijska pismenost, tržište audiovizualnih usluga

Summary

Each country has an officially set body that performs the function of media control. Each of these bodies or agencies bases its work on several common or similar rules. In the Republic of Croatia, the main regulatory body for electronic media is called the Agency for Electronic Media. Its work is strictly regulated by the several laws from which the law of Electronic Media Act is most cited. Of course, given that the Republic of Croatia is a member of European Union, all agency rules and laws are also in line with the European Union Directive. The Agency for Electronic Media (AEM, official short of the Agency) regulates all electronic media and the gives concessions to radio and television broadcasters. This regulatory body is also in charge of encouraging media literacy, promoting and encouraging media diversity and pluralism. There are many similar agencies in the world that work together to maintain the basic rules and goals for which they stand for. Some of the goals are: controlled and quality media program, banning of hate spreading, encouraging mutual support and acceptance of differences, especially the acceptance of minorities. The most important goal is to ensure the quality of user content and the insurance of equality in the audiovisual services market.

Keywords: Electronic media agency, state, media literacy, audiovisual services market

Sadržaj rada:

1. Uvod.....	1
2. Agencija za elektroničke medije.....	3
2.1. Direktive Europske unije.....	3
2.1.1. Međunarodna suradnja	5
2.2. Statut Agencije za elektroničke medije	6
3. Tijela Agencije za elektroničke medije.....	9
3.1. Ravnatelj Agencije za elektroničke medije	9
3.2. Vijeće Agencije za elektroničke medije.....	9
3.2.1. Članovi Vijeća za elektroničke medije	9
3.3. Ovlasti Vijeća za elektroničke medije.....	10
3.4. Primjeri odluka Vijeća za elektroničke medije	13
3.4.1. Odluka Vijeća za elektroničke medije o pravdanju 02-19 Robur j.d.o.o. (Velebit TV)	13
3.4.2. Priopćenje Vijeća za elektroničke medije u vezi izvještavanja o korona virusu.....	14
3.4.3. Priopćenje Vijeća za elektroničke medije – nema kršenja ZEM-a u slučaju Supertalenta.....	14
3.4.4. Odluka po Javnom pozivu za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.....	15
3.4.5. Odluka o privremenom oduzimanju koncesije nakladniku Z1 televizija d.o.o.	16
3.5. Unutarnje ustrojstvo Agencije za elektroničke medije	16
3.5.1. Ured ravnatelja Agencije za elektroničke medije.....	17
3.5.2. Odjel za nadzor i analizu medijskih sadržaja	17
3.5.3. Odjel za gospodarenje i financiranje	18
3.5.4. Pravni i kadrovski odjel.....	18
3.5.5. Odjel za zajedničke poslove	19
4. Dodjeljivanje koncesija.....	20
4.1. Pružatelji medijskih usluga	20
4.2. Televizijski i radijski nakladnici	21
4.3. Usluge na zahtjev	23
4.4. Neprofitni proizvođači	24

4.5. Elektroničke publikacije.....	25
4.6. Satelit, kabel, internet.....	26
5. Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija	27
6. Projekti Agencije za elektroničke medije	32
6.1. Portal <i>Žene i mediji</i>	32
6.2. Projekt <i>Medijska pismenost – abeceda za 21. stoljeće</i>	33
7. Primjeri regulatornih tijela za elektroničke medije u svijetu	36
7.1. Regulatorna agencija za komunikacije BiH.....	36
7.2. <i>Office of Communications (Ofcom)</i>	37
8. Zaključak.....	40
9. Literatura.....	43
10. Popis slika.....	47
11. Popis tablica.....	47

1. Uvod

Agencija za elektroničke medije je nezavisno regulatorno tijelo čija je glavna dužnost briga o promicanju pluralizma i raznovrsnosti medija. Uz spomenutu zadaću Agencija za elektroničke medije (dalje: AEM) ima i niz ostalih zadaća. AEM je zadužena za dodjeljivanje koncesija radijskim i televizijskim nakladnicima. Sprječavanja širenja mržnje i diskriminacije u elektroničkim medijima, vođenje Fonda za pluralizam i raznovrsnost medija i mnoge druge. Sastoji se od Ureda ravnatelja i Vijeća za elektroničke medije putem kojih obavlja svoju djelatnost. Uz navedena tijela, tu je i ostatak unutarnjeg ustrojstva koji također pomaže pri obavljanju i provođenju zadaća. Rad Agencije je strogo uređen mnogim zakonima kao što je to Zakonom o elektroničkim medijima (2019), Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji (2010), ali i Statutom AEM-a, dok je unutarnje ustrojstvo uređeno posebnim Pravilnikom.

Rad je koncipiran od objašnjenja kako je AEM nastao, njegova rada te objašnjenja njegovih tijela te dužnosti koje oni obavljaju. Isti je pisan na temelju zakona i pravilnika s obzirom na to kako same knjige o AEM-u ne postoje, a pojedinim stručnim radovima se ne može pristupiti.

Počevši od zakonskih osnova AEM-a, pa do dodjeljivanja koncesija i objašnjenja unutarnjeg ustrojstva pokušat ću što bolje objasniti njegovu funkcioniranje i njegovu važnost. Kroz nastavak rada dotaknut ću se i projekata/portala koje je AEM pokrenuo u suradnji s raznim organizacijama. Prvi portal pod nazivom *Žene i mediji* te portal *Medijska pismenost* koji je pokrenuo u suradnji s UNICEF organizacijom.

Nakon detaljne analize rada AEM-a, zanimalo me koja još slična regulatorna tijela za elektroničke medije postoje u svijetu te na kojim osnovama ona funkcioniraju. Stoga sam u zadnjem poglavlju izdvojila dva potpuno različita regulatorna tijela, Regulatornu agenciju za komunikacije BiH te *Office of communications* kako bi pokušala povezati njihov rad s radom AEM-a. Cilj samoga rada je približiti pojam i funkcioniranje AEM-a te kao budućim novinarima objasniti kako Agencija točno funkcionira i zašto nam je važna u našem budućem profesionalnom životu. Ovaj rad je koncipiran kako bi pokušao potvrditi sljedeće hipoteze:

1. Agencija za elektroničke medije je državno tijelo koje je zaduženo za reguliranje svih elektroničkih medija.
2. Svaka država ima barem jedno tijelo nalik Agenciji za elektroničke medije.
3. Regulatorna tijela za elektroničke medije djeluju zajedno u međudržavnim udruženjima i pokretima.

4. Regulatorna tijela raznih država imaju neka zajednička temeljna djelovanja.

U radu sam kroz poglavlja pokušala opravdati ove hipoteze, a u zaključku je sve povezano.

2. Agencija za elektroničke medije

Agencija za elektroničke medije osnovana je u skladu s odredbama Zakona o elektroničkim medijima (2009). Prema čl. 3., st.2. Statuta Agencije za elektroničke medije, njena službena kratica je AEM. „AEM je neovisno regulatorno tijelo koje promiče javni interes i pluralizam medija, opravdava svoje povjerenje javnosti, stvara uvjete za proizvodnju kvalitetnog hrvatskog audiovizualnog sadržaja te osigurava ravnopravne uvjete za razvoj medija i medijskih sloboda.“ (AEM, 2020)

Njen rad uređen je Zakonom o elektroničkim medijima (2009), Zakonom o hrvatskoj radioteleviziji (2010) te Statutom AEM-a. Zakon o elektroničkim medijima (2009) koji je ključan za funkcioniranje AEM-a usklađen je s propisima Europske unije, točnije s direktivama Vijeća Europske unije.

AEM se financira iz prošlogodišnjih bruto prihoda pružatelja medijskih usluga u iznosu od 0,5%. Ti prihodi ostvareni su od strane pružatelja medijskih usluga (Zakon o elektroničkim medijima, čl.66., 2019). Sva sredstva koja se ne iskoriste za plaće, AEM može koristiti za vlastite dugoročne projekte. Agencija se sastoji od Vijeća za elektroničke medije i ravnatelja Agencije kojega imenuje Sabor Republike Hrvatske. Uz dva glavna tijela sastoji se i od ustrojenih unutarnjih jedinica pomoću kojih obavlja ostale poslove iz djelokruga. Te jedinice su: Ured ravnatelja, Odjel za nadzor i analizu medijskih sadržaja, Odjel za gospodarenje i financiranje te Pravni odjel (AEM, 2020).

2.1. Direktive Europske unije

Europska unija kao zajednica brojnih zemalja donosi uredbe, direktive, odluke, preporuke i mišljenja kojima uređuje propise Unije te usklađuje ciljeve utvrđene osnivačkim ugovorima. Za potrebe ovoga rada dotaknut ću se direktiva Europske Unije kako bi objasnila njihovu važnost. Direktive Europske Unije su zakonodavni akti pomoću kojih se određuje cilj koji sve države članice moraju ispuniti. Ključna razlika između direktiva i uredbi je u tome što u uredbama Europska Unija točno objašnjava što se mora učiniti te kako. U direktivama je jasno određen cilj, no Unija dopušta svakoj od članica da sama odabere način kako će ga ispuniti. Sličnost između uredbi i direktiva je u tome što oboje pripadaju u zakonodavne akte Europske Unije za razliku od odluka koje su obvezujuće za one kojima su upućene.

Nasuprot obvezujućih direktiva, uredbi i odluka, nalaze se preporuke i mišljenja koje nisu obavezujući akti. Kako bi se što bolje uskladile odredbe propisane zakonima i drugim propisima država članica Europske Unije što se televizijskog emitiranja tiče, Vijeće Europske Unije donijelo je Direktivu 89/552/EEZ. U njoj je objašnjeno kako nove tehnologije u prijenosu audiovizualnih medijskih usluga zahtijevaju prilagođavanje trenutnog regulatornog okvira kako bi mogli obuhvatiti utjecaj strukturalnih promjena te širenje informacijskih tehnologija. Također, ono što spomenuta Direktiva ističe jest osiguranje optimalnih uvjeta za konkurentnost te pravnu sigurnost informacijskih tehnologija u Europi. Naravno, posebna pažnja pridana je isticanju te poštivanju kulturalne i jezične različitosti (Direktiva Vijeća 89/522/EEZ, 1989). Ovom Direktivom su usklađeni zakoni i drugi propisi u državama članicama kako bi se mogle neometano pružati audiovizualne medijske usluge na zahtjev te kako se ne bi narušavalo tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu. U ovoj Direktivi je veoma važno shvaćanje koliko pružanje tih usluga utječe ne samo na kulturu već i na gospodarstvo. Ističe se njihova važnost za društvo i demokraciju tako što se potiče i osigurava sloboda informiranja i sloboda medija, jednako kao i sloboda mišljenja i pluralizam medija. Stoga se u članku 151. st. 4. Ugovora o osnivanju Zajednice zahtjeva da se posebno poštuje promicanje različitosti kultura. U Direktivi je također detaljno propisano kako osigurati jednakost na tržištu pružanja audiovizualnih usluga.

Kako bi se sve djelatnosti predviđene Europskim Direktivama mogle provoditi, osnovana je Agencija za elektroničke medije. Njen ključni dokument za rad je upravo Zakon o elektroničkim medijima (2009) koji je u skladu s Europskim direktivama. Za AEM najveći značaj ima Direktiva 2007/65/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2007. godine kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva Vijeća 89/552 EEZ o usklađivanju određenih odredbi propisanih zakonom, uredbom ili upravnim postupkom u državama članicama vezano uz obavljanje aktivnosti televizijskog emitiranja (Direktiva 2007/65/EZ, 2007). Druga veoma važna direktiva je Direktiva 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima državama članica o pružanju audiovizualnih medijskih usluga. Ovdje je veoma zanimljiv st. 12. koji ističe kako je Komisija 2003. godine donijela Komunikaciju o budućnosti europske regulatorne audiovizualne politike te naglasila da regulatorna politika u tome sektoru mora zaštititi određene javne interese (Direktiva 2010/13/EU, 2010). To je i sama zadaća AEM-a. Direktivu bismo mogli usporediti i s radom AEM-a.

Prema čl. 5. Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama, kulturne usluge su veoma važne kako za društva tako i za demokraciju. U članku se poseban naglasak stavlja na slobodu informiranja te medijski pluralizam – obrazovanje i kulturu. To je ujedno i temeljna zadaća AEM-a koji pokušava zaštititi prava i dostojanstva svakoga čovjeka, ali i potaknuti pluralizam, zaštititi maloljetnike te ukloniti bilo koji oblik širenja mržnje.

Zadnja Direktiva koja je također od značajne važnosti je Direktiva (EU) 2018/1808 Europskog Parlamenta i Vijeća kojom se izmjenjuje Direktiva 2010/13/EU. Razlog tolikih izmjena je činjenica kako kroz godine dolazi do naglog razvoja na tržištu audiovizualnih medijskih usluga zbog sve veće konvergencije televizije i interneta. Samim time pružaju se znatne promjene te se korisnicima, pogotovo mlađoj publici, omogućava nova vrsta usluga. Kako se navike gledatelja znatno mijenjaju kroz godine, tako se i regulative kao što je Direktiva Europske Unije o pružanju audiovizualnih medijskih usluga moraju prilagoditi i „modernizirati“.

2.1.1. Međunarodna suradnja

Kako bi što bolje obavljala svoje poslove, AEM aktivno surađuje i s ostalim državnim tijelima. Uz suradnju na državnoj razini, treba se istaknuti i suradnja na međunarodnoj razini. Tako je AEM članica svih međunarodnih regulatornih mreža (*European Regulators Group for Audiovisual Media Services*, *European platform of regulatory authorities*, Mediteranska mreža regulatornih tijela, *Central Emergency Response Fund*) i aktivno sudjeluje u radu Opće uprave Europske komisije za komunikacijske mreže, sadržaj i tehnologiju (DG Connect) u skladu provedbe Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama (AEM, 2020). Spomenuta Direktiva donesena je od strane Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije 3. listopada 1989. godine te služi usklađivanju veze s pružanjem audiovizualnih medijskih usluga u zemljama članicama Europske unije. Kako bi organizacije poput AEM-a što kvalitetnije obavljale svoj posao postoje razna međunarodna udruženja u kojima regulatorna tijela zadužena za elektroničke medije surađuju u interesu što kvalitetnijih elektroničkih medija, njihove suradnje te zaštite i pružanje najboljih usluga svojim korisnicima. Jedno od takvih udruženja je *European Regulators Group for Audiovisual Media Services (ERGA)* čiji član je i AEM. ERGA je osnovana od strane Europske komisije 2014. godine kako bi savjetovala Komisiju o njenom radu te kako bi pomogla u drugim pitanjima vezanim za audiovizualne medijske usluge koje su u nadležnosti Komisije.

Također, ERGA pomaže u olakšavanju suradnje regulatornih tijela Europske Unije prema Direktivi o reguliranju audiovizualnih usluga (ERGA, 2020). Njezinih šest prioriteta za razdoblje od 2019. godine do 2024. godine su poticanje zelene Europe, pripremanje Europe za digitalno razdoblje, ekonomija koja će funkcionirati za svoje državljane, jača Europa u svijetu, promoviranje Europskog načina života te jačanje Europske demokracije. (European Commission, 2020).

Još jedna od veoma važnih organizacija je *European platform of regulatory authorities (EPRA)*. EPRA je osnovana 1995. godine kako bi poboljšala suradnju između europskih regulatornih tijela. Radi se o najstarijoj i najvećoj mreži regulatora za radiodifuziju te je odlična za razmjenu informacija te raznih slučajeva i praksi između regulatornih tijela za radiodifuziju u Europi. (EPRA, General Information, 2020.) EPRA se sastoji od 54 regulatorna tijela iz 47 zemalja članica. Za obavljanje svojih poslova EPRA je odgovorna Europskoj komisiji, Vijeću Europe, Europskom audiovizualnom opservatoriju i uredu OESS-a (Organizacija za europsku sigurnost i suradnju). Republika Hrvatska, odnosno AEM je članica od 2005. godine.

Godine 1997. na prijedlog Francuskog Vrhovnog audiovizualnog vijeća i Katalonskog audiovizualnog vijeća osnovana je Mediteranska mreža regulatornih tijela. Cilj ove mreže je ojačati kulturne i povijesne veze mediteranskih zemalja te omogućiti neovisnim regulatornim tijelima mediteranskog područja da razmijene zajedničke izazove s kojima se suočavaju (MNRA, 2017).

AEM je članica i Središnjeg fonda za hitno reagiranje, CERF-a (eng. *Central Emergency Response Fund*). Riječ je o humanitarnom fondu. Fond je osnovala Opća skupština Ujedinjenih naroda 2005. godine, a pokrenut je 2006. godine. Osnovni cilj CERF-a je financiranje izvanrednih stanja te pomaganje u održavanju dugotrajnih operacija. Cilj je izbjeći kritične nedostatke kada nisu dostupna druga sredstva (CERF, 2020). Dostupna je i *online* arhiva gdje je vidljiv popis svih država te njihovih doniranja. Na tome popisu možemo vidjeti kako je Republika Hrvatska od 2006. godine do 2013. godine ukupno donirala 108.000,00\$.

2.2. Statut Agencije za elektroničke medije

Statut AEM-a donesen je na temelju čl. 66., st.2., i čl. 67., st.1. Zakona o elektroničkim medijima (2009). Statut je donijelo Vijeće za elektroničke medije. On uređuje naziv i samo sjedište AEM-a, uređuje sva tijela Agencije, objašnjava njihove dužnosti, prava i obaveze kao i sam njen djelokrug.

Statut se sastoji od 39. članaka, a odluku od potvrđivanju Statuta donio je Sabor Republike Hrvatske 15. srpnja 2010. godine. Kao što je to uobičajeno, Statut počinje definiranjem Općih odredaba. U čl.1. se detaljnije objašnjava djelokrug Agencije, kao i sva pitanja koja su od velike važnosti za njen rad. Čl. 2., st.2. objašnjava kako je osnivač Agencije Republika Hrvatska, a sva osnivačka prava ostvaruje Vlada RH osim u slučajevima predviđenim Zakonom o elektroničkim medijima (2009) kada ih ostvaruje Hrvatski sabor. U Statutu su određeni pečati, kao i sve dužnosti tijela AEM-a o kojima ću detaljnije pisati kasnije u radu. Statut svu djelatnost AEM-a dijeli na poslove od javnih ovlasti te ostale poslove Vijeća koje ću detaljno objasniti u samoj razradi Vijeća za elektroničke medije.

Imovinu AEM-a, prema čl. 30. Statuta, čine nekretnine, pokretnine, novčana sredstva i imovinska prava. AEM također za sve obaveze odgovara cijelom svojom imovinom (Statut AEM-a, čl. 30., 2010). Bitno je izdvojiti kako Statut tumači da AEM može sklopiti pravni posao odlukom Ravnatelja samo ako se ne radi o poslu u vrijednosti većoj od 30.000,00kn. Za sve takve poslove, odluku će donijeti Vijeće. Kao što je već jasno vidljivo iz prethodnih rečenica, Statut predviđa i financiranje AEM-a u skladu sa Zakonom o elektroničkim medijima (2009). Tako je u čl. 31., st.2. propisano kako se sva sredstva za rad AEM-a sa sredstvima za plaću Ravnatelja i članova Vijeća, osiguravaju iz 0,5% ukupnog godišnjeg bruto prihoda koji su bili ostvareni u prethodnoj godini od strane pružatelja medijskih usluga. Statut predviđa kako Agencija može ostvariti ova sredstva i iz drugih izvora. Predviđena je i raspodjela novca koja se treba provoditi prema godišnjem financijskom planu, a u kojemu se sredstva Fonda za pluralizam i raznovrsnost medija prikazuju zasebno. AEM svake godine mora napraviti izvještaj o provedbi financijskog plana te ga učiniti javno dostupnim (Statut AEM-a, čl. 31., 2010).

Statut AEM-a predviđa kako se čuva javna tajna, što se smatra njome te na koji način ona mora biti obilježena. Ono što se tumači kao javna tajna, utvrdit će ravnatelj Agencije u skladu sa zakonom. Sve što je na bilo koji način javno dostupno ili objavljeno na temelju posebnih propisa neće se smatrati javnom tajnom. A što se samog čuvanja iste tiče, svi zaposlenici AEM-a moraju čuvati službenu tajnu, a njihova obaveza čuvanja prestaje danom prestanka radnog odnosa u AEM-u.

Djelatnici Agencije imaju pravo na slobodno organiziranje sindikata kako bi zaštitili svoja prava. Njihov rad je definiran u Statutu Agencije, čl. 36.st.1.

U st.2. propisano je kako je Agencija dužna sama osigurati uvjete za rad sindikalnog povjerenika i ostvarivanje svih njegovih zakonski propisanih prava (Statut AEM-a, čl. 36., 2010).

Jedan od najvažnijih propisa Statuta je točka 11., Javnost rada. Ona propisuje kako je rad Agencije javan te kako se ta javnost osigurava objavljivanjem o radu preko internetske stranice Agencije te davanjem informacija na zahtjev.

3. Tijela Agencije za elektroničke medije

AEM svoje poslove obavlja putem tijela. Dva glavna tijela su Ravnatelj Agencije i Vijeće za elektroničke medije. Njihov rad kontroliran je od strane Zakona za elektroničke medije (2009), Statuta AEM-a i Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu. Agencija se sastoji i od tijela unutarnjeg ustrojstva čiji rad je također kontroliran Pravilnikom, a koja pomažu pri obavljanju djelatnosti.

3.1. Ravnatelj Agencije za elektroničke medije

Prema čl. 66., st. 4. Zakona o elektroničkim medijima i čl. 4 (2009). Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu Agencije, ravnatelj Agencije zastupa, predstavlja i rukovodi AEM-om. On je odgovoran i za rad njenih stručnih službi. Predsjednik Vijeća je ravnatelj Agencije. Njegovu plaću utvrđuje Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Ravnatelj mora podnijeti godišnje izvješće o radu AEM-a Hrvatskom saboru (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 66., 2009).

3.2. Vijeće Agencije za elektroničke medije

Vijeće za elektroničke medije uz ravnatelja Agencije koji je ujedno i predsjednik Vijeća predstavlja jedno od dva glavna tijela Agencije. Vijeće je neovisno regulatorno tijelo u području elektroničkih medija u Republici Hrvatskoj (AEM, 2020). Rad Vijeća je strogo propisan Zakonom o elektroničkim medijima te Zakonom o Hrvatskoj radio televiziji (2010). Vijeće doprinosi razvitku društva zaštitom pluralizma elektroničkih medija tako što osigurava jednake uvjete za tržišnu utakmicu svim pružateljima medijskih usluga (AEM, 2020).

3.2.1. Članovi Vijeća za elektroničke medije

Vijeće se sastoji od sedam članova čiji mandat traje pet godina s mogućnošću ponovnog imenovanja. Trenutni članovi vijeća su: predsjednik Josip Popovac, zamjenik potpredsjednika Robert Tomljenović te članovi: Anita Malenica, Damir Bučević, Davor Marić, Vanja Gavran, Katija Kušec.

Svoje odluke Vijeće donosi na sjednicama, a Predsjednika i članove imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske.

Prema čl. 67. Zakona o elektroničkim medijima (2009), Vijeće upravlja AEM-om te obavlja sve zadaće regulatornog tijela u području elektroničkih medija (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 67., 2009). Sve odluke potpisuje Predsjednik Vijeća. Vijeće svoje godišnje izvješće mora podnijeti Hrvatskom Saboru. Predsjednik i članovi Vijeća dužnost moraju obavljati kao zaposlenici AEM-a s punim radnim vremenom.

U čl. 68. Zakona o elektroničkim medijima (2009) propisano je kako Zamjenika predsjednika Vijeća, na prijedlog samog Predsjednika, bira Vijeće većinom glasova. Član Vijeća može biti samo državljanin Republike Hrvatske koji posjeduje određeno stručno znanje i iskustvo u radu medija televizije ili radija te izdavačke ili slične djelatnosti. U stavku 7., čl. 68. propisano je kako član Vijeća ne može biti državni dužnosnik, dužnosnik u izvršnoj ili sudbenoj vlasti kao ni dužnosnik političke stranke. Time je vidljivo kako se pokušava spriječiti bilo kakva pristranost odabranih članova. To se najbolje može vidjeti i u stavku 8., ranije spomenutog članka 68., gdje također piše kako članovi Vijeća ne smiju biti vlasnici, dioničari ili imatelji udjela, članovi uprava, nadzornih odbora ili članovi upravnih vijeća i drugih odgovarajućih tijela upravljanja. Članovi Vijeća također ne smiju biti zaposleni u bilo kojoj pravnoj osobi ili službi koja ima ikakve veze s audio i audiovizualnim medijskim uslugama. Jednako tako ne smiju ni obavljati poslove zbog kojih bi se mogli naći u sukobu interesa kao ni prihvaćati ikakve poklone ili usluge zbog kojih bi se našli u sličnoj situaciji (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 68., 2009).

Prema čl. 68. st. 11. o razrješenju predsjednika ili člana Vijeća prije isteka mandata smije odlučiti Hrvatski sabor na prijedlog Vlade. Takva odluka će biti donesena ako se podnese zahtjev za razrješenje. Također, do donošenja iste može doći ako je član Vijeća iznio neistine o sebi ili nije iznio podatke koji su važni za utvrđivanje prijedloga. Član ne smije povrijediti dužnosti utvrđene Statutom Agencije. Ako član izgubi sposobnost obavljanja dužnosti li je u nemogućnosti obavljanja iste u vremenskom roku od šest mjeseci ili je pravomoćno osuđen za kazneno djelo, Sabor također može odlučiti o njegovu razrješenju. Svojim radom član mora paziti da ispuni ciljeve i zadaće koje su utvrđene godišnjim programom rada Agencije kako bi ostao „siguran“ na svojoj poziciji člana Vijeća za elektroničke medije (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 68., 2009).

Ako postoji jedan od ovih razloga kojima bi se razriješio Predsjednik odnosno član Vijeća prije isteka njegova mandata, Vijeće mora obavezno obavijestiti Vladu Republike Hrvatske. Članu ili Predsjedniku se prije donošenja odluke o razrješenju mora pružiti mogućnosti izjašnjavanja razloga.

Unutar godine dana, članu ili Predsjedniku kojemu je donesena odluka o razrješenju se ne može pružiti mogućnost imenovanja za člana uprave, nadzornog odbora ili upravnog vijeća u bilo kojim pravnim osobama koje rade pod ovlastima Zakona o elektroničkim medijima (2009). Unutar te godine, taj isti član ili Predsjednik ima pravo na naknadu u visini posljednje plaće isplaćene u mjesecu prije nego što je bio razriješen dužnosti (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 68., 2009).

3.3. Ovlasti Vijeća za elektroničke medije

Kao što sam ranije spomenula u radu, ovlasti kao i rada AEM-a su strogo propisane Zakonom o elektroničkim medijima i Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji (2010). U čl. 69. Zakona o elektroničkim medijima (2009) detaljno je propisano što Vijeće za elektroničke medije mora raditi. „Vijeće provodi postupak davanja koncesije sukladno ovom Zakonu, Zakonu o koncesijama i pravilniku iz čl. 73. st. 3. ovoga Zakona.“ (Zakon o elektroničkim medijima čl. 69., 2009) Prema spomenutom članku Vijeće donosi odluku o davanju koncesije kao i oduzimanju iste. Upravo je Vijeće ovlašteno da ograničava slobodu prenošenja audiovizualnih usluga te da daje dopuštenje za obavljanje istih. Usluge na koje se to dopuštenje odnosi su sve one koje pružaju audio i audiovizualne usluge na zahtjev za satelitski, kabelski, internetski ili bilo koji drugačiji način prijenosa audiovizualnog ili radijskog programa. Vijeće, kako bi uskladilo svoj rad, donosi Pravilnik o radu te vodi upisnike pružatelja medijskih usluga. Također ono će izricati opomene ako primijeti da je došlo do nepoštivanja odredbi Zakona o elektroničkim medijima (2009) ili bilo kakvih podzakonskih akata u skladu s prekršajnim odredbama ovoga Zakona i Prekršajnog zakona (2002). (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 69., 2009).

Jedna od najvažnijih stavki ovoga članka je ona koja predviđa kako se sve odredbe Zakona o elektroničkim medijima (2009) donose kako bi Vijeće zaštitilo pluralizam i raznovrsnost svih elektroničkih medija. Jednako tako je veoma važna zadaća Vijeća da mora osigurati nadzor nad provedbama odredbi o programskim načela i obavezama koje su utvrđene Zakonom. Što se samoga Fonda za pluralizam i raznovrsnost medija tiče, o kojemu ću pisati kasnije u radu, važno je spomenuti kako je Vijeće ovlašteno osigurati nadzor nad korištenjem sredstava Fonda. Jednako tako, Vijeće mora poticati i medijsku pismenost. Ovlašteno tijelo kojemu Vijeće odgovara je Hrvatski sabor. Vijeće mora svake godine redovito predati svoje izvješće o radu Hrvatskom saboru (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 67., 2009).

Uz Hrvatski sabor, Vijeće će izvješće podnijeti i Europskoj komisiji s obzirom na to da surađuje s njom jednako kao i s regulatornim tijelima drugih država. Ako postoje pritužbe građana na postupanje medijskih usluga prilikom provedbe ovoga Zakona, Vijeće će razmotriti pristigle pritužbe te postupati u skladu sa Zakonom. Upravo je Vijeće ovlašteno da donese godišnji plan Agencije te da osigurava različite skupove i seminare kako bi omogućio pravilnu provedbu ovoga Zakona. Sve odluke Vijeće donosi većinom glasova (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 69., 2009). U nastavku je vidljiv sadržaj godišnjeg plana AEM-a za 2019. godinu. (AEM, 2019:2)

PROGRAM RADA ZA 2019. godinu

SADRŽAJ

1. UVOD

VIJEĆE ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

1. NORMATIVNE AKTIVNOSTI
2. KOREGULACIJA I SAMOREGULACIJA
3. PROGRAMI NAKLADNIKA
 - a) Programske osnove
 - b) Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija
4. KONCESIJE ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI PRUŽANJA MEDIJSKIH USLUGA
5. NADZOR NAD PROVEDBOM ODREDBI O PROGRAMSKIM NAČELIMA I OBVEZAMA
6. DOPUŠTENJA
7. ELEKTRONIČKE PUBLIKACIJE
8. MEDIJSKA PISMENOST
9. PROJEKT ZA VEĆU VIDLJIVOST ŽENSKOG SPORTA U ELEKTRONIČKIM MEDIJIMA
10. PROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA I ORGANIZACIJA SAVJETOVANJA
11. OGLAŠAVANJE TIJELA DRŽAVNE UPRAVE I PRAVNIH OSOBA
12. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI VIJEĆA

AGENCIJA ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

1. URED RAVNATELJA AEM-a
2. PRAVNI ODJEL
3. ODJEL ZA NADZOR I ANALIZU MEDIJSKIH SADRŽAJA
4. ODJEL ZA GOSPODARENJE I FINANCIRANJE

Slika 1 Sadržaj godišnjeg plana rada Agencije za elektroničke medije za 2019. godinu

Prema Zakonu o Hrvatskoj radioteleviziji Vijeće može dopustiti HRT-u pokretanje novoga radijskog ili televizijskog programa, odnosno može dopustiti prijenos tih usluga putem satelitskog, kabelskog, internetskog ili bilo kojeg drugog načina. To dopuštenje, Vijeće će donijeti na temelju akta iz Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji čl.13., st.1. (2010). Temeljem ovoga članka, propisano je kako se Programske obaveze HRT-a i Zakona te iznos i izvor sredstava za financiranje istih utvrđuju Ugovorom između HRT-a i Vlade republike Hrvatske. Predviđeno trajanje ugovora je pet godina. Ako slučajno dođe do toga da jedna ili obje strane ne potpišu ugovor, primjenjivat će se kao samoregulativni akt HRT-a, samo ako nije suprotan pravilima o državnim potporama javne radiodifuzijske usluge. Odobrenje za taj akt dati će Vijeće za elektroničke medije (Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji, čl. 13., 2010).

Prema stavku 3., istoga članka, HRT mora raspisati javnu raspravu od 45 dana kako bi se javnost izjasnila ispunjavaju li predložene programske obaveze propisane kriterije. To je važno zato što će upravo način utvrđivanja sadržaja i programskih obaveza kao i održavanja javne rasprave, urediti Programsko vijeće HRT-a općim aktom, na prijedlog Uprave, a uz odobrenje Vijeća za elektroničke medije. Što se tiče ostalih ovlasti Vijeća koje su propisane Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji (2010) važno je izdvojiti kako prema čl. 39., st. 2. Vijeće može naložiti na temelju provedbenog nadzora nad radom HRT-a, povrat nezakonito potrošenih sredstava. Povrat tih sredstava obaviti će se uplatom na poseban podračun AEM-a. Isti iznos će Vijeće vratiti HRT-u svrhe korištenja za obavljanje djelatnosti javnih usluga u sljedećoj godini. Ako dođe do prekomjernoga korištenja naknade, odobrenje će morati dati Vijeće jednako kao što će morati dati odobrenje i za uvjete korištenja te naknade, odnosno samoregulativni akt HRT-a koji će ih odrediti. „HRT će svoju komercijalnu djelatnost mora obavljati u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.“ (Zakon o Hrvatskoj radio televiziji, čl. 40., 2010) Ako Vijeće utvrdi kako je došlo do kršenja tih odredbi mora izvijestiti državno tijelo koje je nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja.

Jedna od temeljnih zadaća Vijeća za elektroničke medije, prema Zakonu o Hrvatskoj radioteleviziji (2010) je nadzor nad provedbama toga zakona. Vijeće također može i pregledati poslovne knjige i samu dokumentaciju HRT-a. Prilikom uočenih nepravilnosti kao što je to ne pridržavanje utvrđenog vremena objavljivanja programa ili ne pridržavanja 90% programskih osnova, kao i kršenje drugih propisa i ugovora od strane HRT-a. Vijeće će poduzeti odgovarajuće mjere koje su u skladu s ovim Zakonom i Statutom HRT-a. Točnije, izreći će opomene ili će podnijeti optužne prijedloge sukladno prekršajnim odredbama ovoga Zakona,

Zakona o elektroničkim medijima (2009) i Prekršajnog zakona (2002) (Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji, čl. 44., 2010).

Vijeće za elektroničke medije zaslužno je za davanje dopuštenja HRT-u na temelju kojega će HRT obavljati djelatnost pružanja audio i audiovizualnih medijskih usluga kao i druge dopuštene oblike prijenosa audiovizualnog i radijskog programa.

3.4. Primjeri odluka Vijeća za elektroničke medije

Vijeće za elektroničke medije donosi odluke i priopćenja kojima regulira elektroničke medije. Svojim odlukama Vijeće može ukinuti koncesije radijskim i televizijskim nakladnicima, može odrediti način pravdanja sredstava Fonda za poticanje pluralizma i elektroničkih medija. Također, Vijeće može donijeti odluke koje će se odnositi na zapošljavanje novinara u elektroničkim medijima i sl. U daljnjem tekstu ću obraditi nekoliko primjera kako bi prikazala ovlasti Vijeća na konkretnim primjerima.

3.4.1. Odluka Vijeća za elektroničke medije o pravdanju 02-19 Robur j.d.o.o. (Velebit TV)

Vijeće za elektroničke medije je u svome punom sastavu donijelo odluku o načinu pravdanja sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija za tvrtku Robur j.d.o.o. (kanal Velebit TV). Svoju odluku Vijeće je donijelo na temelju članka 69.st.1. Zakona o elektroničkim medijima (2009). U Odluci je navedeno kako Robur j.d.o.o. mora u roku od 30 dana od dana kada mu se dostavi Odluka, izvršiti povrat uplaćenih sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija u iznosu od 313.831,35kn. Naime, sredstva Fonda u iznosu od 500.000,00kn tvrtki Robur j.d.o.o.- bila uplaćena 6.svibnja 2019. za proizvodnju emisija Vijesti, Etno kutak, Manifestacije i Domovinski rat. Kako se navodi u Odluci Vijeća, pružatelj medijske usluge (Robur j.d.o.o.) nije u roku podnio financijsku dokumentaciju kako bi opravdao sredstva Fonda koja je primio za 2019. godine. (AEM, 2020). Rok za predaju dokumentacije o pravdanju Fonda bio je 28.2.2019., no predmetna dokumentacija nije primljena u AEM ni putem pisarnice ni putem web aplikacije. Kako se navodi dalje u Odluci, 4. ožujka 2020. godine je dostavljena zamolba za produženjem roka za dostavu te im je ista odobrena, a rok za predaju je produljen do 1. travnja 2020. Nakon što je prošao i drugi dogovoreni rok, a Robur j.d.o.o. nije dostavio svoju dokumentaciju, Odredbom članka 19. Pravilnika o Fondu, dužan je po odluci Vijeća vratiti odobrena sredstva Fonda uvećana za kamate.

Kako je utvrđeno da pružatelj medijske usluge nije izvršio svoje obaveze koje je potpisao u Ugovoru o dodjeli sredstava Fonda 2019. godine, ostvareni su preduvjeti za donošenje takve Odluke Vijeća sukladno Uredbi Komisije (EZ) br. 794/2004 (AEM, 2020).

3.4.2. Priopćenje Vijeća za elektroničke medije u vezi izvještavanja o korona virusu

Kako je novonastala pandemija korone jedna od najaktualnijih svjetskih tema sve su više dostupne senzacionalističke vijesti vezane za broj oboljelih i simptome Covida-19. Upravo zato je Vijeće za elektroničke medije objavilo Priopćenje vezano o izvještavanju o novonastaloj situaciji. Vijeće poziva sve nakladnike audiovizualnih i radijskih programa da na temelju članka 24. i 25. Zakona o elektroničkim medijima (2009) objavljuju točne i provjerene informacije, a da događaji trebaju istinito i korektno predočiti činjenice i događaje (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 24. i 25., 2020). Vijeće navodi kako su zabranjene sve audiovizualne i medijske usluge, uključujući i one putem interneta koje šire i objavljuju dezinformacije, a posebno ako je u pitanju javno zdravlje (AEM, 2020). Jednako tako, Vijeće naglašava nakladnicima da ne koriste nazive „Wuhan virus“ ili „kineski virus“ kako se ne bi stigmatizirali ljudi koji žive na tome području. Ono što je veoma bitno je kako Vijeće naglašava da se prema čl. 15. Zakona o elektroničkim medijima (2009) propisuje da svaki pružatelj medijskih usluga mora na zahtjev nadležnog tijela objaviti proglose bez naknade kao i priopćenja ako se radi o informacijama koje su važne za život i zdravlje ljudi te javni red i mir. Zahtjev je pružateljima elektroničkih medija podnesen u pisanom obliku u skladu s odredbom članka 15. st. 2. Zakona o elektroničkim medijima (2009) (AEM, 2020).

3.4.3. Priopćenje Vijeća za elektroničke medije – nema kršenja ZEM-a u slučaju Supertalenta

Jedna od temeljnih zadaća AEM-a je i zaštita maloljetnika od neprimjerenog sadržaja elektroničkim medijima. Zato je 30. rujna 2018. godine, AEM primila pritužbe građana na sadržaj koji je bio emitiran u sklopu *Supertalenta* na Novoj Tv. Naime, tada je emitirana epizoda u kojoj je nastupao Brent Ray Fraser. Radi se o osobi koja slika svojim spolnim organom. Mnogi podnositelji pritužba smatrali su kako bi takav sadržaj mogao narušiti mentalni ili moralni razvoj maloljetnih osoba. Vijeće je nakon analiza stručnih služba AEM-a donijelo odluku kako je Nova TV jasno naglasila da sljedeći program nije primjeren za osobe mlađe od 12 godina te da je isti pušten u kasnovečernjem terminu (od 22:24 do 22:32).

Vijeće je naglasilo kako je montažom kadrova i računalnom animacijom u post-produkciji izbjegnuto prikazivanje spolnih organa te je istaknulo kako se sadržaj nije reprizirao u nekom drugom terminu (AEM, 2018).

3.4.4. Odluka po Javnom pozivu za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama

Kako bi poticala što kvalitetnije novinarstvo, AEM je objavila Javni poziv za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama. Radi se o bespovratnim sredstvima koja su planirana u Financijskom planu AEM-a za 2020. godine. Sredstva su namijenjena novinarima za radove i istraživanja koja su od javnog interesa. Radi se o kulturnim, zdravstvenim, lokalnim, religijskim ili drugim istraživanjima koja se tiču ljudskih prava. Kao razlog donošenja ove Odluke, Vijeće navodi cilj poticanja novinarske izvrsnosti. Tako se pokušava postići dodatni interes novinara za dubinsko istraživanje tema koje se tiču javnog interesa. Također, pokušava se postići širenje informativnih tema te istaknuti relevantnosti sadržaja elektroničkih publikacija (AEM, 2020). AEM se navodi kao davatelj sredstava koja su namijenjena financiranju autorskih radova koji su nastali i objavljeni u elektroničkim publikacijama od dana objave Javnog poziva do 31. prosinca 2020. „Sredstva su osigurana Uredbom o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2020. godine u iznosu od 1.000.000,00kn brutto. Najniži iznos koji se može dodijeliti je 10.000,00kn, a najviši 30.000,00kn brutto.“ (AEM, 2020)

Novinari u prijavi moraju uz osobne podatke i podatke o elektroničkoj publikaciji predati i podatke o projektu te Pismo namjere koje služi kao potvrda ovlaštene osobe da namjerava objaviti radove nastale u sklopu projekta. Vijeće je donijelo Odluku 6. svibnja 2020. UP/I-612-12/20-15/0001 kojom je osnovalo sedmeročlano Povjerenstvo koje je ocjenjivalo pristigle prijave. Povjerenstvo je u prijavama tražilo kriterije poput doprinosa pluralizmu medijskog predstavljanja društvenih subjekata, doprinos pluralizmu društvenih tema u medijima, različitost kuta gledanja odnosno pristupa u prikazu pojedinoj temi i mnoge druge. Svaki od kriterija donosi određeni broj bodova koje je Povjerenstvo kasnije zbrajalo kako bi odlučilo koji će od prijavljenih projekata dobiti nepovratna sredstva (AEM, 2020). Ovime se dokazuje kako AEM doista ima u interesu osigurati što kvalitetnije elektroničke medije te kako zagovara objektivno i kvalitetno novinarstvo.

3.4.5. Odluka o privremenom oduzimanju koncesije nakladniku Z1 televizija d.o.o.

Godine 2016. točnije 22. siječnja, održana je sjednica Vijeća za elektroničke medije u kojoj je jednoglasno odlučeno kako će se ukinuti koncesija za pružanje medijskih usluga televizije nakladniku Z1 televizija d.o.o. Odluka je donesena zato što je 19. siječnja iste godine u sklopu emisije *Markov trg*, voditelj emisiju odjavio s riječima: „Mi ne znamo hoće li Srpska pravoslavna crkva nastaviti s takvim djelovanjem, pa upozoravam Zagrepčane koji se kreću Cvjetnim trgom, osobito majke s djecom. Pripazite kad prolazite pored crkve tamo Preobraženja svetog da ne bi netko s nožem istrčao i obavio svoj krvavi četnički pir.“ (AEM, 2020) AEM je svoju Odluku donio na temelju čl. 12. Zakona o elektroničkim medijima (2009) koji ističe kako u audio i/ili audiovizualnim uslugama nije dopušteno poticati niti širiti bilo kakav oblik mržnje ili diskriminacije. Vijeće u Odluci ističe kako za takvo kršenje zakonskog propisa navodi samo jedna kazna i to privremenog ili trajnog oduzimanja koncesije nakladniku. No, kako je Z1 televizija izvijestila AEM da prekida ugovor s produkcijom koja je proizvođač emisije *Markov trg* te kako su se u više navrata ispričali javnosti, Vijeće se odlučilo za manju kaznu te ukinulo koncesiju Z1 televiziji na tri dana. Nakon donošenja Odluke, uslijedio je građanski prosvjed s obzirom na činjenicu teškog govora mržnje koji je bio izrečen na Z1 televiziji. AEM je na isti prosvjed reagirao priopćenjem javnosti u kojemu je detaljno objasnio kako je Agenciji u interesu dosljedno provoditi zakone Republike Hrvatske koje donosi Hrvatski sabor. Isto priopćenje dostupno je na web stranici AEM-a kao i donesena Odluka (AEM, 2020).

3.5. Unutarnje ustrojstvo Agencije za elektroničke medije

Unutarnje ustrojstvo Agencije uređeno je Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu. Tim pravilnikom uredio se način upravljanja, suradnja i sva druga pitanja koja su od velikog značaja za rad Agencije. Pravilnikom je predviđeno da radom svih stručnih službi, odnosno unutarnjih organizacijskih jedinica, rukovode njihovi voditelji. Sva pitanja vezana za radna mjesta kao i njihov opis su detaljno objašnjena samim Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i Statutom AEM-a.

Poseban dojam ostavio je čl. 3. u kojemu se navodi kako se u Pravilniku piše u muškom rodu, a kako se odnosi i na osobe ženskoga i muškoga roda. Takvi članci nisu česti u sličnim Pravilnicima. Prema čl. 4. Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu AEM-a, ono se sastoji od Ureda ravnatelja Agencije, odnosno predsjednika Vijeća, Odjela za nadzor i analizu medijskih sadržaja,

Odjela za gospodarenje i financiranje, Pravnog i kadrovskog odjela te Odjela za zajedničke poslove. Pravilnikom je također predviđeno da ravnatelj predvodi Agencijom te da je odgovoran za rad svih njenih unutarnjih jedinica. Ako je ravnatelj spriječen obavljati svoju djelatnost, mijenjat će ga njegov imenovani zamjenik (Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu AEM-a, čl. 4, 2019).

3.5.1. Ured ravnatelja Agencije za elektroničke medije

Ured ravnatelja Agencija, točnije Predsjednika Vijeća ustrojen je kao posebna ustrojstvena jedinica te za ravnatelja obavlja sljedeće poslove: administrativne, protokolarnе, koordinacijske, korespondencijske, analitičke i razvojne poslove. Provodi sve odluke ravnatelja, podržava Vijeće u upravljanju ključnim dionicama, osmišljava i provodi komunikacijske aktivnosti (komuniciranje s medijima i odnosima s javnošću). Obavlja sve poslove vezane za Sabor, Vladu i središnja tijela državne uprave. Uređuje sva važna pitanja vezana uz administrativnu organizaciju i pripremu sjednica Vijeća te vodi zapisnik. On vodi sve poslove međunarodne suradnje s tijelima Europske unije i zemljama članicama, kao i s drugim zemljama i međunarodnim organizacijama. Brine o poslovima točnije provedbi projekata financiranih iz EU fondova kao i druge poslove predviđene Pravilnikom o sistematizaciji u stručnim službama Agencije (Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu AEM-a, čl. 5., 2019).

3.5.2. Odjel za nadzor i analizu medijskih sadržaja

Prema članku 6. Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu AEM-a, odjel za nadzor i analizu medijskih kao glavnu zadaću ima provođenje nadzora i analize medijskih sadržaja pružatelja medijskih usluga te brine o suglasnosti programskih načela sa zakonom i podzakonskim aktima. Mora osigurati tehničke podrške i provoditi različita snimanja programa kako bi mogao analizirati medijskih sadržaj. Nakon obavljanja nadzora usklađenosti mora podnijeti redovito izvještavanje o njihovim rezultatima i provedenoj analizi. Ovaj odjel mora obavljati i sve poslove vezane za izradu prijedloga godišnjeg plana nadzora. Također, mora obavljati i sve poslove koji su u skladu s uputstvima koje odjel dobiva od Ravnatelja i Vijeća (Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu AEM-a, čl. 6., 2019).

3.5.3. Odjel za gospodarenje i financiranje

Kao što i sam naziv odjela kaže, ovaj odjel brine o izradi prijedloga financijskog plana, brine o njegovu izvršavanju te vodi brigu o poslovima vezanim za izradu proračuna Agencije. Odjel za gospodarenje i financiranje brine i surađuje na izradi svih propisa koji se odnose na izrade izvješća i nadzora nad namjenskim trošenjem sredstava AEM-a (Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu AEM-a, čl.7., 2019). Tehnički gledano, ovaj odjel brine o svim financijskim radnjama AEM-a. Brine o sastavljanju financijskih izvješća, obračuna plaća radnika te o izvješćima vezanima uz to. Brine o obračunima putnih naloga, deviznim blagajnama te o analizama tržišta i pripremama analiza prilikom davanja koncesija.

3.5.4. Pravni i kadrovski odjel

Ovaj odjel brine o pravnim poslovima, kao što su to stručne pripreme za upravni postupak i upravnog nadzora u područjima koja su pod nadležnosti AEM-a. Brine o javnoj nabavi kao i o tome da pregleda svaki ugovor u formalnom i materijalnopravnom pogledu. Kao što se Odjel za gospodarenje i financiranje brine o propisima koji se odnose na računovodstvene i financijske poslove, tako se Pravni i kadrovski odjel brine o pripremama nacрта podzakonskih akata koji su u nadležnosti AEM-a. Brine o izradama pisanih otpravaka odluka Vijeća i Ravnatelja. Što se tiče same suradnje AEM-a i Europske Unije, Pravni i kadrovski odjel je zadužen za pripreme zajedničkih nacionalnih stajališta u području elektroničkih medija. On ujedno mora voditi i upisnik o evidentiranju činjenica na temelju kojih će se voditi službena evidencija kako bi Agencija mogla izdavati potvrde. Ako imamo pojedina pravna pitanja koja nam nisu jasna, odgovore na njih će nam također dati Pravni i kadrovski odjel, zajedno s pojašnjenjima vezanih uz primjenu zakona i podzakonskih akata. Kao zadnju pravnu obavezu koju ovaj odjel izvršava, moram izdvojiti pripremu svih programskih dokumenata AEM-a. On sudjeluje i u pripremi programskih dokumenata drugih središnjih tijela državne uprave (Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu AEM-a, čl. 8., 2019).

Što se kadrovskih pitanja tiče, ovaj odjel brine o primanju radnika u radni odnos kao i o njegovu prestanku. Kao kadrovski odjel, brine i o vođenju svih evidencija o radnicima te o vođenju svih evidencija koje AEM prima temeljem Zakona o radu (2009) kao poslodavac koji zapošljava radnike.

3.5.5. Odjel za zajedničke poslove

Odjel za zajedničke poslove radi poslove koji se tiču svih odjela AEM-a. Prema čl. 9. Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu AEM-a, to su provjere rada sustava, nabave informatičke opreme koja je potrebna svim odjelima. Također, tu pripadaju poslovi održavanja i čišćenja te poslove interne dostave. Jedan od najvažnijih poslova je posao pisarnice. Radi se o prijepisu, otpremi i pismohrani. Također bitno je da ovaj odjel mora zaprimiti, razvrstati i dodijeliti u rad poštu, a pogotovo moraju biti oprezni ako se radi o povjerljivim pismima. Ovaj odjel obavlja i poslove lekture te prevođenja, ali ujedno obavlja i poslove održavanja i ispravnosti cjelokupnog informatičkog sustava kao i samu ispravnost web stranice AEM-a (Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu, čl.9., 2019).

4. Dodjeljivanje koncesija

Jedna od glavnih zadaća AEM-a je dodjeljivanje koncesija radijskim i televizijskim nakladnicima. Temeljem tehničke podloge koju određuje Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije, Vijeće AEM-a će raspisati natječaj za davanje koncesija za pružanje medijskih usluga televizije i radija. Vijeće priprema radnje o ovoga postupka obavlja u skladu sa Zakonom o koncesijama (2012). Sam postupak davanja koncesija strogo je ograničen Zakonom o elektroničkim medijima (2009). Na početku dodjeljivanja koncesija, Vijeće će raspisati javni natječaj za davanje koncesija za slobodnu radijsku frekvenciju ili više radijskih frekvencija koje čine zasebnu koncesiju. „Kod digitalnog radija i televizije, raspisat će natječaj za slobodni prijenosni kapacitet zasebno radijskog ili televizijskog programskog kanala unutar multipleksa.“ (Zakon o elektroničkim medijima, čl.73., 2009) Prema Poslovniku o radu Vijeća za elektroničke medije, glasanje o donošenju koncesija se odvija tajno putem glasačkih listića. Svaka odluka o raspisanome javnom natječaju donosi se većinom od četiri glasa. Glasanje se može provesti u maksimalno tri kruga, a ako ni tada ne dođe do odluke koja je donesena većinom, poništiti će se taj dio natječaja. Na kraju sjednice će predsjednik proglasiti rezultate glasanja te utvrditi je li odluka o kojoj se glasalo donesena (Poslovnik o radu Vijeća za elektroničke medije, čl.4., 2014).

4.1. Pružatelji medijskih usluga

Sukladno čl. 5. Zakona o elektroničkim medijima (2009), pružatelj medijskih usluga mora biti upisan u sudski ili drugi propisani registar u Republici Hrvatskoj te uz opće uvjete mora imati i sjedište te uredništvo u Republici Hrvatskoj. Ako je pružatelj medijskih usluga osnovan u Republici Hrvatskoj te ako u istoj ima svoje sjedište, podrazumijevat će se kako je on osnovan u Republici Hrvatskoj. Jednako tako pružatelj medijske usluge koji ima sjedište u Republici Hrvatskoj, ali svoje uredničke odluke donosi u bilo kojoj državi članici Europske unije, no ipak značajni dio radne snage ima u Republici Hrvatskoj, smatrat će se i dalje osnovanim u Republici Hrvatskoj (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 6., 2009). Svi pružatelji koji ne zadovoljavaju odredbe čl. 6., st. 1.- 6. Zakona o elektroničkim medijima (2009), propisano je kako će Republika Hrvatska imati nadležnost nad njima ako upotrebljavaju satelitsku vezu koja je smještena na području Republike te ako upotrebljavaju satelitske kapacitete koji pripadaju Republici Hrvatskoj (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 6., 2009).

Ako se ne može utvrditi pripada li pružatelj medijskih usluga Republici Hrvatskoj ili nekoj drugoj državi Europske unije, smatrat će se da pripada onoj državi unutar koje je osnovan. Pružatelj medijskih usluga samostalno u skladu sa Zakonom o elektroničkim medijima (2009) oblikuje programsku osnovu medija te snosi odgovornost za program koji objavljuje. Kada se utvrdi kako pružatelj medijskih usluga zadovoljava sve uvjete propisane Zakonom o elektroničkim medijima (2009), dobit će dopuštenje za pružanje tih usluga na temelju podnesenog zahtjeva. Prije nego donese odluku o davanju dopuštenja, Vijeće mora razmijeniti informacije o pružatelju medijskih usluga s ostalim članicama Europske unije, ako se prijenos programa odnosi i na njih. Vijeće također može i odbiti zahtjev te o tome mora izvijestiti podnositelja zahtjeva u roku od 30 dana od prijama zahtjeva (Zakon o elektroničkim medijima, čl.79., 2009).

Prema čl. 79. st. 6. Zakona o elektroničkim medijima, Vijeće će donijeti odluku o prestanku važenja dopuštenja o prenošenju medijskih usluga u sljedećim situacijama:

- ako Vijeće odobri zahtjev, pružatelja usluga će biti upisan u Upisnik,
- ako pružatelj usluga prekine obavljati djelatnost u roku duljem od godine dana,
- ako pružatelj usluga više ne ispunjava tehničke uvjete prijenosa audiovizualnih i radijskih programa,
- ako pružatelj usluga obavijesti u pisanom obliku Vijeće o prestanku obavljanja djelatnosti
- ako pružatelju usluga sud pravomoćnom odlukom zabrani obavljanje djelatnosti
- ako je ostvarena nedopuštena koncentracija propisana Zakonom o elektroničkim medijima
- ako je došlo do prestanka pravne osobe ili prestanka obrta (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 79., 2009).

4.2. Televizijski i radijski nakladnici

„AEM raspisuje koncesije, dok će Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM) pokrenuti postupak za izdavanje dozvole mrežnom operateru. U bazi podataka radiofrekcijskog spektra za televiziju HAKOM-a nalaze se podaci o slobodnim kapacitetima i frekvencijama.“ (AEM, 2020) Gotovo jednaka pravila vrijede i za televizijske i za radijske nakladnike. Nakon što izradi studiju o opravdanosti javnog interesa za obavljanje djelatnosti televizije, Vijeće AEM-a će objaviti Obavijest o namjeri davanja koncesija. Subjekti koji smatraju da ispunjavaju uvjete propisane Zakonom o elektroničkim medijima (2009) i Pravilnikom o minimalnim uvjetima za obavljanje audio i audiovizualnih medijskih usluga i vođenju očevidnika,

mogu se javiti na natječaj. U čl. 73. st. 4. Zakona o elektroničkim medijima (2009) propisani su kriteriji za davanje koncesije. Naime, pravni subjekt koji se javlja na natječaj mora zadovoljiti predviđene programske uvjete sukladne Zakonu o elektroničkim medijima (2009). Ovdje se najviše ističu količina vlastite proizvodnje, količina europskih audiovizualnih djela kao i djela neovisnih proizvođača. Za pravnog subjekta je veoma važno da se drži vremena objavljivanja te da zadovoljava kvalitetu i raznovrsnost sadržaja. Također, mora zadovoljiti i posebne tehničke, financijske i kadrovske uvjete. Zadnji uvjet je da subjekt mora poštivati odredbe Zakona o elektroničkim medijima (2009) i ostalih propisa o poreznim i drugim obvezama prema državnom proračunu. „Tu pripadaju i porezne obaveze prema proračunu jedinica lokalne i područne samouprave kao i pravnim osobama u njihovu vlasništvu.“ (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 73.,2009)

U ponudi koju predaje pravni subjekt mora biti dokaz o svim ispunjenim uvjetima koji su propisani natječajem. Mora sadržavati vlasničke podatke kao što su to podatci o tvrtki i sjedištu, odnosno imena i prezimena o svim osobama koje imaju dionice ili udjele u toj pravnoj osobi. Također, ponuda mora sadržavati i dokaze da je pravna osoba financijski sposobna obavljati djelatnosti nakladnika televizije i radija. „Prije donošenja odluke o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja, Vijeće je ovlašteno s regulatornim tijelima drugih država članica Europske unije razmijeniti informacije o najpovoljnijem ponuditelju ako će se djelatnost pružanja medijskih usluga televizije i radija odnositi na druge države članice Europske unije.“ (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 73., 2009)

Prilikom javljanja na ovaj natječaj previđeni su i osnovni troškovi pravnih osoba. Prvi trošak je u iznosu od 3.100,00kn, a radi se o trošku dostave dokumentacije i podnošenja ponude za nadmetanje. Drugi iznos je visina koncesijske naknade koja će se odrediti sukladno broju stanovnika na koncesijskom području. Koncesijska naknada iznosi 500,00kn godišnje na svakih 50.000 stanovnika. Naknada se može povećati ako se ispostavi da nakladnik ima prihod veći od 5.000,00kn godišnje. Taj iznos bit će 0,15% na visinu koncesijske naknade. Zadnji, točnije treći iznos bit će 0,5% godišnjeg bruto prihoda kojeg će subjekt koji dobije koncesiju morati uplaćivati na ime naknade za rad AEM-u. Nabrojani iznosi vezani su uz obaveze pravnog subjekta prema AEM-u.

Uz ove iznose, pravni subjekt koji je dobio koncesiju morat će plaćati i trošak naknade za korištenje radijske frekvencije koju podmiruje HAKOM-u te druge troškove kao što su to ZAMP i sve što je vezano uz audio i audiovizualne djelatnosti. Vijeće će donijeti odluku o koncesiji na temelju Zakona o elektroničkim medijima (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 73., 2009). Ta odluka sadržavat će naziv davatelja koncesije s brojem i datumom donošenja odluke, mora sadržavati naziv ponuditelja, predmet koncesije, opis djelatnosti koja će se obavljati. Također u odluci će biti predviđena razina i područje koncesije, rok trajanja koncesije te iznos naknade za koncesiju. Vijeće će u odluci propisati rok u kojem je najpovoljniji ponuditelj obavezna potpisati ugovor o koncesiji te posljedice ako dođe do nepoštivanja toga roka. Na kraju odluke nalazi se uputa o pravnom lijeku te potpis odgovorne osobe i pečat davatelja koncesije. Nakon što Vijeće donese odluku o dodjeli koncesije te nakon što se potpiše ugovor, nakladnika će biti upisan u Knjigu pružatelja medijskih usluga televizije. Ista knjiga je javno dostupna na stranicama AEM-a. Unutar tri godine od sklapanja ugovora o koncesiji, pravna osoba može podnijeti zahtjev za prijenos koncesije na drugu osobu ako je to neophodno kako bi se nastavilo ostvarivanje koncesije. Ovaj zahtjev prvo mora odobriti Vijeće AEM-a (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 73., 2009).

4.3. Usluge na zahtjev

Kako bi mogli pružati medijske usluge svi oni koji nemaju koncesiju za televizijski ili radijski program, moraju tražiti dopuštenje od Vijeća za elektroničke medije. Vijeće će kada utvrdi da fizička ili pravna osoba ispunjava sve potrebne uvjete, dati ovaj zahtjev omogućuje ono što danas nazivamo i nelinearnom televizijom, odnosno videom na zahtjev. To znači da ćemo kao korisnici moći gledati program na osnovi našega zahtjeva, a ne prema točno određenom programu kojega nudi pružatelj medijskih usluga (HRT, 2016:287). Kako bi mogli omogućiti ovakve usluge, pružatelji medijski sadržaj slažu u kataloge po različitim žanrovima i vrstama. Tako možemo primijetiti kako se sadržaj kategorizira u npr. domaću ili stranu produkciju, dokumentaran sadržaj, igrani sadržaj i sl. Sadržaj se može distribuirati putem interneta, korisničkih uređaja te na razne druge načine, najčešće kao usluga bez naplate ili u kombinaciji naplate sadržaja (AEM, 2020). Svi pružatelji medijskih usluga se objavljuju javno u Knjizi pružatelja medijskih usluga na zahtjev, koja je dostupna i u *online* verziji na *web* stranici AEM-a. Pružatelj audiovizualnih medijskih usluga na zahtjev mora osigurati da maloljetnici ne mogu čuti ili vidjeti usluge koje bi na bilo kakav način ozbiljno mogle naštetiti njihovom fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju.

Jednako tako pružatelj usluga na zahtjev mora nastojati da te usluge promiču proizvodnju i pristup europskim djelima, gdje je to izvedivo i uz pomoć odgovarajućih sredstava (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 21.,2009).

4.4. Neprofitni proizvođači

Prema članku 48. st.1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima (2013), neprofitni pružatelji medijskih usluga mogu biti ustanove, vijeća i udruge nacionalnih manjina, obrazovne ustanove, zdravstvene ustanove, studentske udruge, udruge građana, nevladine udruge s pravnom osobnošću, kao i neprofitne zadruge posvećene zadovoljavanju informativnih, obrazovnih, znanstvenih i drugih potreba javnosti (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima, čl. 48., 2013). Što se tiče obrazovnih ustanova, školskih udruga s pravnom osobnošću ili studentskih udruga, one mogu biti nakladnici programa sve program pretežito objavljuju i proizvode učenici ili studenti. Taj program je namijenjen školskoj odnosno studentskoj javnosti, a djelatnost se obavlja kao neprofitna. Upravo takav status će utvrditi Vijeće za elektroničke medije. Svu dobit koju neprofitni pružatelji medijskih usluga ostvare od pružanja usluga, mogu iskoristiti isključivo za razvoj svoje djelatnosti.

Plaće radnika te članova tijela za upravljanje neprofitnih pružatelja medijskih usluga ne smiju biti veće od iznosa dobivenog umnoškom najvećeg koeficijenta složnosti poslova za radna mjesta I. vrste i osnovice za izračun plaće sukladno zakonu kojemu se uređuju plaće u javnim službama i podzakonskom propisu kojim se utvrđuju koeficijenti složnosti poslova za područje kulture (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima, čl. 48., 2013). Vijeće za elektroničke medije će odlukom utvrditi davanje koncesije ili dopuštenje za obavljanje djelatnosti neprofitnog pružatelja medijskih usluga. Takav status se ne može mijenjati za vrijeme trajanja ugovora o koncesiji ili dopuštenja za obavljanje djelatnosti.

Svaki neprofitni pružatelj medijskih usluga bit će upisan u Upisnik od strane Vijeća za elektroničke medije iz kojega ne može biti obrisani dok se ne opravdaju sredstva koja su mu dodijeljena iz Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Što se tiče samih promidžbenih poruka, neprofitni pružatelj ih smije objavljivati no u maksimalnom trajanju od tri minute u jednome satu. Knjiga u kojoj su upisani svi neprofitni pružatelji medijskih usluga dostupna je u *online* verziji na *web* stranici AEM-a.

Knjiga se sastoji od naziva medijske usluge, naziva pružatelja medijske usluge, vrste medija, vrste programa koju će pružatelj obavljati, imena odgovorne osobe te ostalih podataka kao što su to: telefon, fax, Email, OIB i status neprofitnosti (AEM, 2020).

4.5. Elektroničke publikacije

Elektroničke publikacije su zapravo urednički oblikovani programski sadržaji koji se objavljuju u određenom vremenu (dnevno ili periodično) putem interneta od strane pružatelja elektroničkih publikacija u svrhu javnog informiranja i obrazovanja (AEM, 2020). Sukladno Zakonu o medijima, čl. 2., st.1. elektroničkim publikacijama se ne smatraju knjige, udžbenici, bilteni ili bilo kakvi drugi načini objavljivanja informacija koji su namijenjeni obrazovnom, znanstvenom i kulturnom procesu, poslovnoj komunikaciji, radu zavoda i ustanova, političkih stranaka. Jednako tako, školska glasila ili Narodne novine Republike Hrvatske, kao i glasila jedinica lokalne i područne samouprave također ne pripadaju u elektroničke publikacije (Zakon o elektroničkim medijima, čl. 2., 2009). Prije nego objavi svoju prvu elektroničku publikaciju, fizička ili pravna osoba mora podnijeti prijavu za Upisnik pružatelja elektroničkih publikacija koje vodi Vijeće za elektroničke medije (AEM, 2020).

Prema Pravilniku o upisniku pružatelja medijskih usluga, elektroničkih publikacija i neprofitnih pružatelja medijskih usluga, elektroničkih publikacija i neprofitnih proizvođača audiovizualnog i/ili radijskog programa koje je donijelo Vijeće o elektroničkim publikacijama. Svaka fizička ili pravna osoba koja se želi prijaviti za objavljivanje elektroničkih publikacija mora ispunjavati uvjete određene Zakonom o elektroničkim medijima (2009) i ranije spomenutim pravilnikom. Neki od uvjeta su da pravna osoba mora biti upisana u sudski ili drugi propisani registar u Republici Hrvatskoj i u Registar neprofitnih organizacija Ministarstva financija. Također kao dokaz tim tvrdnjama mora dostaviti izvratke iz registara i godišnje financijsko izvješće. Godišnje izvješće se dostavlja za godinu koja prethodi, točnije godinu u kojoj je podnesena prijava za upis u Upisnik. Ako dođe do promjena pojedinih podataka, pružatelj elektroničkih publikacija dužan ju je javiti Vijeću za elektroničke medije u pisanom obliku u roku od 30 dana. Kada dođe do slučaja prestanka pružanja elektroničkih publikacija, pružatelj mora dostaviti pisani zahtjev Vijeću za elektroničke medije, kako bi ga ono obrisalo iz Upisnika.

Jednaki postupak brisanja pružatelja iz Upisnika će Vijeće učiniti i ako primijeti da se pružatelj više ne bavi djelatnošću pružanja elektroničkih publikacija ili da ne ispunjava druge propisane uvjete za upis (Pravilnik o upisniku pružatelja medijskih usluga, elektroničkih publikacija i neprofitnih medijskih usluga, elektroničkih publikacija i neprofitnih proizvođača audiovizualnog i/ili radijskog programa, čl. 12., 2013).

4.6. Satelit, kabel, internet

Kako bi pružatelji medijskih usluga televizije i/ili radija pružali program putem satelita, kabela ili interneta trebaju dobiti dopuštenje Vijeća za elektroničke medije za pružanje usluga emitiranja televizijskog ili radijskog programa. Sve ranije spomenute usluge operatori pružaju svojim korisnicima putem IPTV usluge (eng. Internet protokolarna televizija), putem satelitskog prijama programa ili na druge načine. Bitno je napomenuti kako AEM i Vijeće za elektroničke medije nemaju utjecaj na to koji je kanal dostupan kod kojeg operatera (AEM, 2020).

Sam proces za dobivanje dozvole za pružanje audiovizualnog i/ili audio programa putem satelita, kabela ili interneta je znatno brži i znatno jeftiniji nego od uobičajenog procesa za dobivanje televizijske ili radijske koncesije. Sve dostupne obrasce kao što su to zahtjev za dobivanje dopuštenja za obavljanje medijskih usluga za satelit internet kabel, zahtjev za dobivanje dopuštenja za obavljanje medijskih usluga za satelit internet kabel – neprofitni pružatelji. Prijava u upisnik pružatelja elektroničkih publikacija, Prijava u upisnik pružatelja elektroničkih publikacija – neprofitni pružatelji, kao i Zahtjev za usluge na zahtjev i mnogi drugi, dostupni su na web stranici AEM-a. Na istoj stranici podnašatelji ili potencijalni podnašatelji zahtjeva mogu pronaći i razne upute kao što su to korisnički priručnik AEM-a, upute za izračun PO (programske osnove), primjer prikaza programske osnove u dokumentaciji i ostale važne napomene kao npr. pravdanje svih fondova (AEM, 2020).

5. Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija

Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija je Fond AEM-a. Sva financijska sredstva osigurana su odredbama Zakona o elektroničkim medijima (2009) i Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji u iznosu od 3% od mjesečno prikupljenih sredstava koje Hrvatska radiotelevizija (2010) prikupi putem pristojba (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 3, 2013). Točan iznos sredstava Fonda koji će se dodjeljivati putem javnog natječaja, utvrdit će se financijskim planom Fonda i to jednom godišnje ili višegodišnje no ne u razdoblju dužem od tri godine. Raspored sredstava Fonda prema vrstama korisnika sredstava propisan je Pravilnikom o Fondu, točnije, čl. 4., st. 1.-3. Propisano je da nakladnici televizije na lokalnoj i regionalnoj razini kao i nakladnici neprofitne televizije te neprofitni pružatelji medijskih usluga dobivaju 46,5% sredstava od Fonda. Prema st. 2. čl. 4. Pravilnika o Fondu, jednaka prava propisana su i za radijske nakladnike, točnije također dobivaju 46,5%, dok je u st. 3. propisano kako neprofitni pružatelji elektroničkih publikacija dobivaju 5%. Neprofitni proizvođači audiovizualnog programa i neprofitni proizvođači radijskog programa dobivaju 2% (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti medija, čl. 4., 2013). Sredstva Fonda su državna potpora i dodjeljuju se u obliku izuzimanja manjih iznosa potpore od obveze prijave (lat. *de minimis*) sukladno Uredbi Komisije (EZ) br. 1998/2006. o primjeni članka 87. i 88. Ugovora na *de minimis* potpore (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 5., 2013). Sredstva Fonda koriste se za poticanje proizvodnje i obavljanje audiovizualnih i radijskih programa i sadržaja nakladnika televizije i/ili radija na lokalnoj i regionalnoj razini, kao i neprofitnih nakladnika televizije i/ili radija (AEM, 2020).

Važno je spomenuti kako ukupna potpora koja će se dodjeljivati ne smije biti veća od 200.000,00€. Sredstva Fonda ulažu se i u kinematografiju te iznose do 50% proračuna proizvodnje. Ako se radi o djelu koje je od izrazite važnosti za kulturu ili razvoj obrazovanja i znanosti, iznos potpore može biti i veći od propisanih 50%. Sredstva potpore se mogu povećati i ako je sadržaj namijenjen manjim i ranjivijim skupinama kao što su to žrtve obiteljskog nasilja, Romi, beskućnici i sl. Taj iznos može biti povećan za 30% (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 5., 2013).

U istom postotku bit će uvećana potpora za sadržaj koji je namijenjen pripadnicima nacionalnih manjina ili je napravljen na jeziku manjine kao i sav sadržaj namijenjen očuvanju tradicijske posebnosti, projektima suvremenog kulturnog izričaja ili je namijenjen razvoju civilnog društva (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 5., 2013).

Uz izdavanje sredstava za poticanje programa koji ostvaruju prava građana na javno informiranje, poticanje kulturne raznolikosti, razvoj odgoja i obrazovanja, razvoj znanosti i sl. AEM će izdvajati i sredstva Fonda za poticanje zapošljavanja visokoobrazovanih stručnih radnika u nakladnicima televizije i/ili radija na lokalnoj i regionalnoj razini, kao i neprofitnim nakladnicima televizije i/ili radija te neprofitnim pružateljima elektroničkih publikacija (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 6, 2013). Isto je vidljivo u sljedećem skraćenom primjeru tablice koji je preuzet iz službenog Izvješća o radu Vijeća za elektroničke medije i Agencije za elektroničke medije za 2015. godinu (Izvješće o radu Vijeća za elektroničke medije, 2015:129).

Naziv	Tražena sredstva	Prosječno bodova	Dodijeljena sredstva
CIK DR. BOŽO MILANOVIĆ d.o.o.	512.963,99	405	277.051,60
Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj			
MICROFONO APERTO	53.181,88	80	27.844,60
Ostvarivanje prava građana na javno informiranje			
PONEDJELJKOM OTVORENO	73.162,98	80	38.306,16
VIJESTI DANA	259.065,69	85	144.117,30
Poticanje kulturne raznolikosti i njegovanja baštine			
DRAGA NAM JE ISTRA	76.173,74	80	39.882,52

Razvoj znanosti			
ZNANSTVENI LEKSIKON – POD ZVIJEZDAMA	51.379,70	80	26.901,03
CROATA d.o.o.	98.000,00	390	49.314,04
Ukupno	1.123.927,00	1.200	603.417,25

Tablica 1. Primjer korisnika sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija u kategoriji Radijski nakladnici i neprofitni pružatelji medijskih usluga

Sredstva Fonda neće biti dodijeljena onim pružateljima usluga koji su u prethodnih 12 mjeseci prekršajno kažnjeni na temelju pravomoćne sudske odluke zbog kršenja neke od odredba Zakona o elektroničkim medijima (2009). Također sredstva Fonda neće biti dana nakladnicima televizije i/ili radija kao i neprofitnim pružateljima medijskih usluga koji nemaju statut medija. Sredstva Fonda neće biti dodijeljena korisnicima sredstava Fonda koji ispunjavaju odredbe iz članka 9.-12. Smjernice Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje nefinancijskih poduzetnika u teškoćama (Pravilnik o elektroničkim medijima, čl. 7., 2013).

Javni natječaj za dodjelu sredstava Fonda bit će objavljeno odlukom Vijeća za elektroničke medije u „Narodnim novinama“ te na web stranicama AEM-a. Prema Pravilniku Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, način prijave kao i ostale pojedinosti o natječajnoj dokumentaciji i isprava propisat će se javnim natječajem. Nakladnici televizije i radija na lokalnoj i regionalnoj razini kao i nakladnici neprofitne televizije i radija mogu prijaviti do pet programa. Neprofitni pružatelji elektroničkih publikacija mogu prijaviti jedan program/sadržaj koji će obuhvaćati do pet različitih tematskih cjelina. Prijave će se sve do objave Odluke o dodjeli sredstava klasificirati oznakom „POVJERLJIVO“. Podnositelj zahtjeva za primanje sredstava Fonda mora uz javni natječaj dostaviti i druge dokumente kao što su to izvadak iz sudskog ili drugog propisanog registra u Republici Hrvatskoj, statut medija sukladno Zakonu o medijima (2009), potvrde o nekažnjavanju i mnoge druge. Jedan od važnijih dokumenata koji je također potrebno priložiti je dokument od bankarskih ili drugih financijskih institucija kojima će

podnositelj zahtjeva dokazati sposobnost za plaćanje (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 9, 2013).

Vijeće će odluku o dodjeli sredstava Fonda donijeti u roku od 90 dana od dana kada istekne rok za podnošenje prijave na javni natječaj. Vijeće će ocijeniti sve predložene programske sadržaje s posebnim naglaskom na kvalitetu i značenje toga sadržaja u odgovarajućoj kategoriji. Neki od kriterija za dodjelu sredstava Fonda su:

- Značenje audiovizualnog i/ili radijskog programa, odnosno sadržaja elektroničke publikacije,
- Kvaliteta i inovativnost programa
- Interes za opći, regionalni kulturni razvitak,
- Dostupnost programa i sadržaja osobama s invaliditetom (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 13., 2013).

U iznimnim situacijama Vijeće može analizu i ocjenu prijavljenih programa povjeriti stručnim vrednovateljima. Prema provedenom javnom pozivu Vijeće rješenjem imenuje sastav Povjerenstva, njihov broj kao i rok, iznos naknade te programe/sadržaje koje ocjenjuju. Stručni vrednovatelji mogu biti iz reda javnih djelatnika koji pripadaju u medijske stručnjake, ugledni intelektualci i svi oni koji su se istaknuli zalaganjem za obranu ljudskih prava, promicanje kulture i sl. Među stručnim vrednovateljima ne može biti bilo tko koji je na ijedan način povezan s podnositeljem prijave (krvno, bračni partner, producent, redatelj prijavljenog sadržaja, vlasnik dionica i dr.). Povjerenstvo će Vijeću predložiti ukupnu ocjenu ocjenjivanog sadržaja. Ako Vijeće ne prihvati tu ocjenu, ono će samo provesti postupak analize. Sredstva Fonda isplatit će se po prihvaćenom pravdanju sredstava za prethodnu godinu (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 17., 2013).

Kako bi Vijeće moglo pratiti korištenje odobrenih sredstava Fonda, može koristiti mrežne aplikacije unutar modula financijskog pravdanja sredstava Fonda te traženoj računovodstvenoj dokumentaciji. Jednako tako korisnik sredstava fonda mora na propisani način pravdati dodijeljena sredstva (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 18., 2013). Ako korisnik ta sredstva koristi suprotno Pravilniku o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, morat će po odluci Vijeća vratiti odobrena sredstva Fonda uvećana za kamate. Protiv takve odluke može se podnijeti tužba pred nadležnim upravnim sudom.

Sav popis korisnika sredstava, njihovih programa te izvješća o njihovu ostvarenju bit će objavljena na web stranici Vijeća za elektroničke medije (Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, čl. 20., 2013).

Fond provodi i razne edukacije medijskih djelatnika koji kreiraju razne programe. Kroz takve edukacije novinari mogu učiti kvalitetno obavljati svoj posao uz pomoć stručnih predavača i savjetnika.

6. Projekti Agencije za elektroničke medije

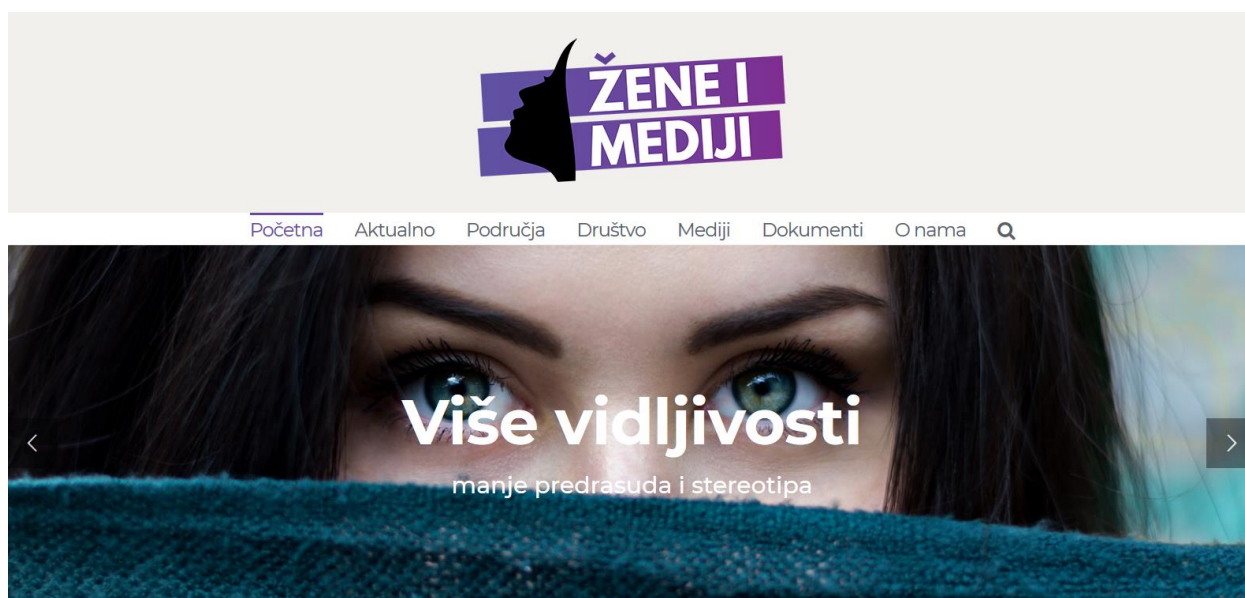
Uz svoje uobičajene poslove kao što je to davanje koncesija i Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, AEM se bavi i drugim projektima. Najpoznatiji su zasigurno Projekti medijske pismenosti te projekt „Žene i mediji“. Uz navedene projekte AEM redovito objavljuje i razne medijske analize te izdaje različite publikacije koje služe uglavnom za edukaciju o elektroničkim medijima, novinarstvu i drugim srodnim temama.

6.1. Portal *Žene i mediji*

Kako je ravnopravnost spolova bitna u svakodnevnom životu, tako je bitna i u onome novinarskom. Upravo iz tog razloga je AEM od 2014. godine postala članicom Mediteranske mreže regulatornih tijela (MNRA) te potpisnica „Deklaracije MNRA-a o poticanju muško-ženske ravnopravnosti i borbe protiv rodni stereotipova“. Tako je postala jedna od aktivnih članica radne skupine *Žene i mediji* koja djeluje pri toj regulatornoj mreži (AEM, 2020.) Kroz tu djelatnost AEM je tijekom zadnjih šest godina aktivno sudjelovala u analiziranju žena u središnjim informativnim emisijama, detektiranju rodni stereotipova u reklamama i analiziranju prisutnosti ženskog sporta u vijestima. Poražavajući rezultati koje su skupili tijekom godina, rezultirali su kampanjama na tri nacionalne i 23 lokalne televizije te na preko 100 radijskih postaja. Na njima su emitirani sportovi pomoću kojih se htjelo utjecati na podizanje razine svijesti o važnosti ženskog sporta te o njegovoj marginalizaciji u medijima, ali i društvu. (AEM, 2020.) Također kako bi se što više utjecalo na podizanje svijesti o praćenju i važnosti ženskoga sporta, AEM radi na Preporuci kako bi se što više pratio ženski sport u elektroničkim medijima. Od 1. ožujka do 31. svibnja 2018. godine napravljena je *Analiza medijskog tretmana rodnog nasilja u Hrvatskoj na trima nacionalnim televizijama*. Rezultati te analize prikazani su 4. prosinca iste godine. Zaključak analize je kako se nasilje nad ženama ne tretira kao izolirani incident iz crne kronike u programima TV kuća te kako je veoma raširen društveni problem . Stoga se zaključilo kako i dalje ima prostora za bolje izvještavanje o ovoj važnoj temi (AEM, 2020).

Postoji web stranica www.zeneimediji.hr, no postoji i Facebook stranica *Žene i mediji* koja služi još većem izvješćivanju o problemima rodne nejednakosti prema ženama. AEM i Vijeće za elektroničke medije pokušavaju redovito ukazivati na problem i osvjestiti javnost i medije ka njegovom rješavanju.

Uz samo pisanje na portalu, korisnici se mogu uključiti i u razne kampanje te konferencije koje se organiziraju.

Slika 2 Naslovna strana portala *Žene i mediji*

6.2. Projekt *Medijska pismenost – abeceda za 21. stoljeće*

Prema čl. 69. st.1. Zakona o elektroničkim medijima, jedna od zadaća Vijeća za elektroničke medije je i poticanje medijske pismenosti. Europska komisija medijsku pismenost definira: „Sposobnošću pristupa medijima, razumijevanju i kritičkom vrednovanju različitih aspekata medija i medijskih sadržaja te ostvarivanje komunikacije u raznovrsnim kontekstima.“(AEM, 2020) Također bitna je i Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama koja služi jačanju medijske pismenosti. Prema dokumentu Europske komisije iz 2018. godine *Tracking online disinformation: a European Approach*, jedno od rješenja problema dezinformiranja jest upravo poticanje medijske pismenosti.

Kao način poticanja medijske pismenosti AEM je osnovao internetski portal *Medijska pismenost – abeceda za 21. stoljeće* koji je namijenjen kako edukaciji učitelja, odgojitelja, tako i edukaciji roditelja i dječjih skrbnika. Pomoću ovoga portala AEM želi omogućiti jednostavan pregled informacija koje su korisne za poznavanje medijske pismenosti te poznavanje medija. Na portalu možemo pronaći sadržaje koji razrađuju probleme sigurnosti na internetu, probleme nasilja u medijima, utjecaja na dječji razvoj i razne srodne teme.

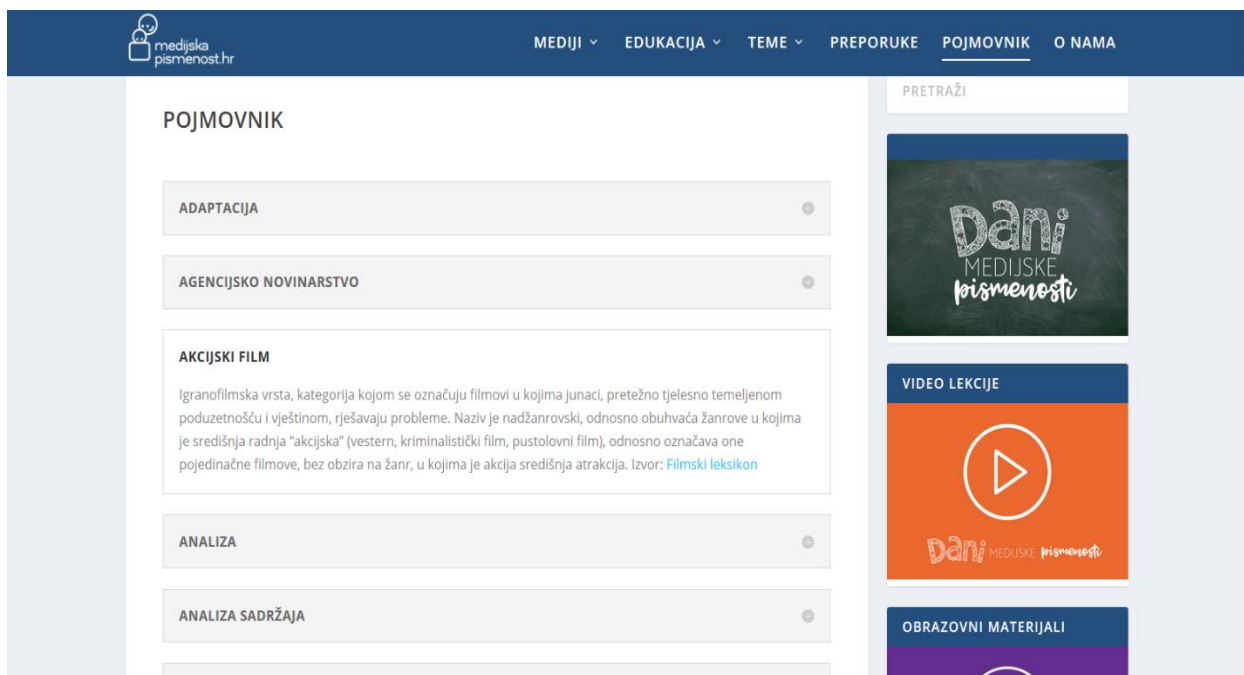
Sam portal pokrenut je 2016. godine u suradnji s UNICEF organizacijom (eng. United Nations International Children's Emergency Fund), Akademijom dramske umjetnosti, Hrvatskim audiovizualnim centrom i Hrvatskim filmskim savezom. Godine 2019. u projektu su počeli sudjelovati i Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Odsjek za komunikologiju Hrvatskih studija, Odjel za komunikologiju Sveučilišta u Dubrovniku, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Veleučilište VERN' i Visoka škola Edward Bernays. Ovaj projekt je uvršten među najznačajnije projekte medijske pismenosti u Europskoj uniji od strane Europskog audiovizualnog opservatorija. Projekt je uvršten i među pet najznačajnijih projekata u Hrvatskoj u razdoblju od 2010. - 2016. godine (AEM, 2020).

U sklopu poticanja medijske pismenosti AEM održava s UNICEF-om i Dane medijske pismenosti koji služe kako bi okupili i potaknuli suradnju raznovrsnih društvenih dionika za poticanje i organiziranje održivih projekata. Također, time se želi dodatno osvijestiti javnost o važnosti medijske pismenosti te istu potaknuti kod građana (AEM, 2020.)

Kada su prvi puta organizirani Dani medijske pismenosti (travanj 2018. godine) prisustvovalo je više od šest i pol tisuća djece iz cijele Hrvatske, a razni događaji, točnije njih 130 bili su organizirani u 60 gradova. Drugi puta je isti događaj organiziran u travnju 2019. godine s čak 273 raznih događaja u čak 90 gradova i mjesta u Republici Hrvatskoj. Prema podacima dostupnima na portalu *Medijska pismenost*, sudjelovalo je više od 16 tisuća sudionika od kojih je bilo 13 tisuća djece i mladih osoba. Uz same Dane medijske pismenosti, pripremljeno je i 16 obrazovnih materijala koji služe za predavanja i radionice o medijskoj pismenosti u vrtićima i školama. Uz slikovnice o medijskoj pismenosti, organizirana je i aktivnost *Djeca upoznaju medije* koja je održana u suradnji s medijskim kućama. U takvim radionicama čak 2000 učenika osnovnih i srednjih škola upoznalo se s načinom funkcioniranja medija i nastankom medijskih sadržaja (AEM, 2020). Na samom portalu uz detaljno obrađene teme raznih problema kao što je problem dezinformacija, dostupan je i pojmovnik svih pojmova vezanih uz elektroničke medije.

Slika 3 Naslovna strana portala *Medijska pismenost – abeceda za 21. stoljeće*

Slika 4 *Pojmovnik elektroničkih medija dostupan na portalu Medijska pismenost – abeceda za 21. stoljeće*

7. Primjeri regulatornih tijela za elektroničke medije u svijetu

Reguliranje elektroničkih medija od izrazite je važnosti kako u Republici Hrvatskoj, tako i u svijetu. Zato svaka država ima tijelo koje obavlja tu dužnost. U susjednoj Bosni i Hercegovini tu dužnost obavlja Regulatorna agencija za komunikacije BiH dok npr. u Velikoj Britaniji je zadužen *Office of Communications*. Kako bi detaljnije objasnila sličnosti rada agencija, odlučila sam se usporediti dvije navedene agencije te napraviti poveznicu s AEM-om.

7.1. Regulatorna agencija za komunikacije BiH

Regulatorna agencija za komunikacije BiH je zadužena za nadležnosti u reguliranju tržišta telekomunikacija na području Bosne i Hercegovine. Pod tom nadležnošću podrazumijevaju se poslovi izdavanja dozvole operaterima fiksne i mobilne telefonije, pružateljima internet usluga i mrežnih operatera. Agencija također prati i plan brojeva telefonskih usluga (RAK, 2020).

Agencija osigurava te potiče otvoren pristup javnim telekomunikacijskim uslugama za sve korisnike na nediskriminirajućoj i objektivnoj osnovi. Agencija također mora osigurati razinu kvalitete usluge te zaštititi interese svih korisnika što se tiče dostupnosti usluga, kvalitete i cijena, koje su transparentne i nediskriminirajuće (RAK, 2020).

Jedna od glavnih sličnosti s našom Agencijom za elektroničke medije je u tome što i RAK (službena kratica Regulatorne agencije za komunikacije BiH, koju ću koristiti u daljnjem tekstu) kao jedno od svojih osnovnih načela funkcioniranja navodi zaštitu slobode izražavanja i raznolikosti mišljenja. Prema zakonskim regulativama RAK strogo poduzima sve moguće mjere sprječavanja govora mržnje kao i sve ostale oblike diskriminacije.

Za razliku od AEM-a koji djeluje prema nizu zakona, RAK djeluje prema Zakonu o komunikacijama (2003) te nizu pravila. Neka od pravila kojih se RAK mora pridržavati su: Pravilo 90/2018 o pružanju usluga upravljanja elektronskim komunikacijskim mrežama u digitalnoj zemaljskoj radiodifuziji. Pravilo 89/2018 o naknadama za dozvole Regulatorne agencije za komunikacije, Pravilo 77/2015 o pružanju audiovizualnih medijskih usluga. Također, dostupan je i Kodeks o komercijalnim komunikacijama te smjernice za primjenu istoga.

Što se same strukture RAK-a tiče, sastoji se od Vijeća Agencije te generalnog direktora. Direktor rukovodi RAK-om te je zadužen za administrativne, regulatorne i kadrovske poslove. Njega bira Vijeće Agencije, a potvrditi ga mora Vijeće ministara BiH (RAK, 2020).

Važno je napomenuti kako mandat glavnog direktora traje četiri godine, a od toga može biti ponovno izabran samo jednom. On mora biti potpuno nepristran te ne smije biti član organa političke stranke. Svoj rad će u obliku izvješća redovito dostavljati Vijeću Agencije. Vijeće Agencije se kao i Vijeće AEM-a sastoji od sedam članova. No, glavna razlika je ta što se oni biraju na mandat od četiri godine. RAK se sastoji također od ostalih sektora koji su zapravo osnovne organizacijske jedinice. Ti sektori su: područje za telekomunikacije, područje za emitiranje, područje za pravne, financijske i opće poslove, područje za radiokomunikacije te ostali sektori (sektor za dozvole i naknade, sektor za informacijske tehnologije, sektor za odnose s javnošću, regionalni sektor Banja Luka i regionalni sektor Mostar). Naravno, RAK-a je baš kao i AEM- član međunarodnih regulatornih tijela (EPRA) (RAK, 2020).

Ono što također povezuje AEM i RAK je rad na medijskoj pismenosti. Za razliku od AEM-a koji ima cijeli portal posvećen tom problemu, RAK na svojoj *web* stranici dijeli promotivne videoe i brošure. Uz video, možemo naći i stručni elaborat koji tumači utjecaj televizije na djecu i maloljetnike. Također, možemo pronaći definiciju dezinformacija te detaljne upute kako im se suprotstaviti, što je vidljivo i na portalu *Medijska pismenost*. Kroz ovakve priručnike dostupne na internetskim stranicama navedenih Agencija, primjećujem kako sve polaze od osnove da treba regulirati i zaštititi korisnike te pružatelje audiovizualnih i radijskih usluga. Također u interesu je korisnike upoznati s pravilima korištenja svih mogućnosti koje im nude pružatelji tih usluga.

7.2. Office of Communications (Ofcom)

Office of Communication popularno poznat kao Ofcom (kratica koju ću koristiti u daljnjem tekstu) je regulator komunikacijskih usluga na području Velike Britanije, koje ljudi koriste svakodnevno. Njegova djelatnost pokriva područje širokopoljnih mreža, kućnih telefona, mobilnih usluga te usluge audiovizualnih i radijskih usluga. Velika razlika između Ofcom-a i AEM-a je u tome što pod nadležnost Ofcom-a pripada i poštanska usluga, točnije poslovi *Royal Mail-a*. Također da se radi o znatno većem tijelu jasno dokazuje i činjenica da pod opseg posla *Ofcom-a* pripadaju i zračni valovi koje koriste bežični uređaji poput mobitela, pa čak i ključeva pojedinih automobila (Ofcom, 2020). Stavka koja Ofcom povezuje s ranije spomenutim agencijama je ta što joj je jedna od temeljnih dužnosti zaštititi svoje državljane i njihova prava kao i zastupanje interesa građana i potrošača pomičući konkurenciju i štiteći javnost od štetnih ili uvredljivih materijala. (Ofcom, 2020). Ovo pravilo posebno se odnosi na ranjive ili starije ljude.

Za razliku od AEM-a, Ofcom je neovisno tijelo koje se financira iz uplata tvrtka koje regulira. Zanimljivo je da je Odbor kojeg imenuje Parlament glavno tijelo pomoću kojega Ofcom donosi svoje odluke. On pruža strateški smjer za organizaciju. Uz Odbor, tu su i ostali odbori koji nadziru rad spomenutog tijela. Ofcom je prvi puta uspostavljen 2002. godine Zakonom o komunikacijama, dok je svoju cijelu nadležnost dobio Zakonom o komunikacijama iz 2003. godine. Nadležnost nad poštanskim uslugama (*Postcomm*), preuzeo je 2011. godine, a prvoga siječnja 2016. godine regulacija videozapisa je prenesena s Agencije za zahtjevnu televiziju na Ofcom.

Ofcom ima odbor s predsjedateljem te ima izvršne i neizvršne članove. Zadaću upravljanja organizacijom obavlja Izvršna vlast, koja odgovara Odboru. O radu Odbora i Izvršnog odbora informirano je mnoštvo savjetodavnih tijela (Ofcom, 2020). Zanimljiva je činjenica da za razliku od našeg AEM-a, odnosno njegova Vijeća, u Odboru Ofcoma postoji devet dodatnih članova uz izvršnog direktora i čak do tri člana izvršne vlasti. Odborom presjeda Lord Burns. Odbor ima nadzor nad ukupnim financiranjem Ofcoma te djeluje na kolektivnoj osnovi. Članovi Odbora imaju svojih osam pravila kojih se drže kako bi djelovali kao to bolje i odgovornije tijelo. Jedna od sličnosti Odbora s Vijećem AEM-a, je u tome što je jedan od zahtjeva prilikom odabira članova taj da su se isti morali dokazali u prijašnjem radu u medijima (Ofcom, 2020).

Najvidljivija razlika uspoređujući Ofcom s AEM-om je u tome što Ofcom djeluje potpuno nezavisno. Pod njega pripada niz ovlasti koje AEM nema, kao npr. objavu za naknadom telefonskih kompanija svojim klijentima za troškove telefonskih brojeva koji počinju s 084, 087 ili 09 (Ofcom, 2020). Kako bih potvrdila važnost ovakvih agencija te potkrijepila tvrdnju kako im je primarna funkcija zaštititi korisnike jednako kao i maloljetnike te ugrožene skupine, kao primjer spomenut ću godinu 2010. Spomenute godine Ofcom je oduzeo licence za četiri besplatna televizijska kanala namijenjena odraslim osobama zbog prikazivanja previše seksualno eksplicitnog programa tijekom dnevnih sati. Iste tvrtke kažnjene su novčano iznosom od 157.250,00£ (Ofcom, 2020).

Slična situacija dogodila se 2012. godine kada je nizozemski kanal koji emitira sadržaj za odrasle i u Velikoj Britaniji primio pritužbu od Ofcom-a vezano za eksplicitnost sadržaja koji objavljuju. Naravno, u većini zemalja ovakvi sadržaji se smiju emitirati tek u kasno doba noći kako ne bi bio dostupan maloljetnicima.

Još jedan dokaz o brizi za građane jest lista koju je Ofcom objavio 2016. godine s 50 riječi koje je svrstao po stupnjevima od blaže uvredljive do najjače uvredljive (Ofcom, 2020). Kao što je to slučaj i na stranicama AEM-a, tako i na *web* stranici Ofcom-a možemo pronaći raznolike priručnike. Od toga kako pristupiti Korona virusu do objavljenih pritužbi koje Ofcom redovito prima od građana vezano za različita nezadovoljstva uslugama. Još jedna od važnih sličnost je upravo u međunarodnoj suradnji. Naime, Ofcom je također član Europske platforme regulatornih tijela (ERPA). Također, Ofcom svaka četiri mjeseca ugošćuje međunarodni forum dionika (ISF). Tim postupkom se pokušavaju osvijestiti veliki dioničari iz Velike Britanije o međunarodnim aktivnostima kojima se Ofcom bavi. Kako je riječ o doista velikoj organizaciji, moram naglasiti da ona na svojim *web* stranicama ima i detaljno objašnjen svoj tim za međunarodne odnose te mu se može poslati bilo kakav upit vezan za njihovu djelatnost. Jednako tako upit se može poslati i direktno samom Ofcom-u (Ofcom, 2020).

8. Zaključak

Poznat je citat kako onaj koji vlada medijima vlada i cijelom državom, stoga nije ništa neobično što države imaju interes za što kvalitetnijim i objektivnijim elektroničkim medijima. Različitim zakonima kao što je to Zakon o elektroničkim medijima (2009), vlast mora kontrolirati i ograničavati i elektroničke medije. Kada vlast ne bi imala tu kontrolu ne bi moglo biti ni pravilne konkurencije na tržištu. Svatko bi mogao tražiti različite koncesije te ne bi bila kontrolirana njihova programska osnova. Država je ta koja bi zapravo trebala osigurati potpuno slobodne medije, točnije poticati pluralizam i raznovrsnost istih. Možemo reći kako Republika Hrvatska to i pokušava, no nažalost u praksi sav taj rad AEM-a nekada ne može zaživjeti zbog prevelike pristranosti medija politici. No, unatoč tome AEM je postavljen na dobrim temeljima i njen rad je doista od velike značajnosti za rad svih elektroničkih medija. Kako mediji napreduju iz dana u dan, tako se AEM kao regulatorno tijelo Republike Hrvatske mora „širiti“ te prilagođavati novim uvjetima. Jedan od najboljih primjera je i Zakon o elektroničkim medijima (2009) koji služi kao temelj rada AEM-a koji se do sada mijenjao već tri puta. AEM se trenutno služi zadnjim izmjenama Zakona o elektroničkim medijima (2009) koje su stupili na snagu 2013. godine. Razlog nastanka AEM-a nije problem reguliranja elektroničkih medija od strane države već njihovo usuglašavanje s ostalim državama članicama Europske Unije. Važnost te stavke jasno je vidljiva i u Zakonima o elektroničkim medijima (2009), Zakonima o elektroničkim komunikacijama (2017) i mnogim drugim, gdje je vidljivo kako su u skladu s Europskim direktivama. Također, svaka država je svjesna važnosti elektroničkih medija te je stvorila tijelo koje će ih regulirati. U radu sam izdvojila Ofcom i Regulatornu agenciju za komunikacije BiH. Jasno je vidljivo kako unatoč različitim opsezima djelovanja, neki od ciljeva, kao što su to poticanje medijske pismenosti, sloboda i pluralizam medija i dr., su isti kao i ciljevi AEM-a.

Još jedan od ključnih faktora važnosti postojanja AEM-a jest upravo u samom kontroliranju programske osnove medije. Kako bi televizijski ili radijski nakladnik mogao dobiti traženu koncesiju on mora ispuniti sve tražene uvjete koje propisuje AEM. Jedan od uvjeta je i programska osnova koja sadržajno mora odgovarati natječaju za koji se prijavljuje. To daje mogućnost AEM-u da regulira što ljudi mogu gledati. Jednako tako regulira se vrijeme puštanja sadržaja koji nije preporučeno za maloljetnike te se mogu oduzimati koncesije za nakladnike koji se ne drže dogovorenih pravila (primjer Ofcom , 2010. godine).

AEM je baš kao i druge regulatorne agencije za elektroničke medije veoma važan kako bi ljude upoznao s pravilima medijske pismenosti. Stoga nije ni čudno kako države reguliraju svoje elektroničke medije, jer smatram kako bi svakoj državi od velikog interesa trebalo biti povjerenje državljana u medije.

Smatram da tamo gdje vladaju dobri i objektivni mediji, vlada i dobra demokracija. Na temelju napisanoga, mogu zaključiti kako su hipoteze postavljene u uvodnom dijelu ovoga rada, uspješno potvrđene. Naime, AEM je doista državno tijelo koje je zaduženo za reguliranje svih elektroničkih medija. Svaka država ima barem jedno tijelo koje je nalik našem AEM-u. Spomenuta tijela zajedno djeluju u međudržavnim udruženjima kao što su to CERF, MNRA i druga. Takve suradnje dokazuju i činjenicu da su pojedina temeljna načela djelovanja tijela za reguliranje elektroničkih medija doista zajednička.

U Koprivnici, _____

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

**IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU**

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, _____ (*ime i prezime*) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom _____ (*upisati naslov*) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(*upisati ime i prezime*)

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, _____ (*ime i prezime*) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom _____ (*upisati naslov*) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(*upisati ime i prezime*)

(vlastoručni potpis)

9. Literatura

Direktive Europske unije

1. Direktiva Vijeća 89/522/EEZ. (1989) Direktiva Vijeća o usklađivanju određenih odredbi propisanih zakonom i drugim propisima u državama članicama vezano uz obavljanje aktivnosti televizijskog imitiranja.
2. Službeni list Europske unije. (2007) Direktiva 2007/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive Vijeća 89/522/EEZ o usklađivanju određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama u odnosu na obavljanje djelatnosti televizijskog emitiranja.
3. Službeni list Europske unije. (2010) Direktiva 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga.
4. Službeni list Europske unije. (2018) Direktiva (EU) 2018/1808 Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2010/13/EU o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga u pogledu promjenjivog stanja na tržištu.

Zakoni

1. Narodne novine. (2009) Zakon o elektroničkim medijima. Zagreb. Narodne novine d.d. 153.
2. Narodne novine. (2013) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima. Zagreb. Narodne novine d.d. 94.
3. Narodne novine. (2010) Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji. Zagreb. Narodne novine d.d. 137.

Pravilnici i statuti

1. Narodne novine. (2010) Statut Agencije za elektroničke medije. Zagreb. Narodne novine d.d. 90.
2. Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu Agencije za elektroničke medije. (2019) Dostupno na stranicama Agencije za elektroničke medije <https://www.aem.hr/agencija/> [pristupljeno 3. svibnja 2020. u 17:40]
3. Narodne novine. (2013) Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Zagreb. Narodne novine d.d. 150.
4. Poslovnik o radu Vijeća za elektroničke medije. (2014) Dostupno na stranicama Agencije za elektroničke medije <https://www.aem.hr/vijece/> [pristupljeno 3. svibnja 2020. u 19:15]

Knjige:

HRT. (2016). *Leksikon radija i televizije*. Ljevak, Hrvatska radiotelevizija.

Internetski izvori

1. Agencija za elektroničke medije. (2020) *O nama. Agencija*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/agencija/> [pristupljeno 10. svibnja 2020. u 14:22]
2. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Članovi Vijeća*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/clanovi-vijeca/> [pristupljeno 10. svibnja 2020. u 15:00]
3. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Elektroničke publikacije*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/elektronicke-publikacije/> [pristupljeno 14. svibnja 2020. u 16:15]
4. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Fond za pluralizam*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/kategorija/fond-za-pluralizam/> [pristupljeno 14. svibnja 2020. u 18:23]
5. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Međunarodna suradnja*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/kategorija/fond-za-pluralizam/> [pristupljeno 14. svibnja 2020. u 18:56]
6. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Odluka o pravdanju 02-19 Robur j.d.o.o. (Velebit TV)*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/fond-za-pluralizam/odluka-o-pravdanju-02-19-robur-j-d-o-o-velebit-tv/> [pristupljeno 2. rujna 2020. u 11:36]

7. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Odluka o dodjeli sredstava – kvalitetno novinarstvo*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/vijesti/vijece-za-elektronicke-medije-donijelo-odluku-po-javnom-pozivu-za-ugovaranje-novinarskih-radova-u-elektronickim-publikacijama-poticanje-kvalitetnog-novinarstva/> [pristupljeno: 2. rujna 2020. u 12:52]
8. Agencija za elektroničke medije (2020) *Odluka o privremenom oduzimanju koncesije nakladniku Z1 televizija d.o.o.* Dostupno na: <https://www.aem.hr/koncesije/odrzan-prosvjed-zbog-privremenog-oduzimanja-koncesije-televiziji-z1/> [pristupljeno: 10. rujna 2020. u 13:19]
9. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Neprofitni proizvođači*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/neprofitni-proizvodaci-audiovizualnih-i-ili-radijskih-programa/> [pristupljeno 14. svibnja 2020. u 19:08]
10. Agencija za elektroničke medije (2020) *Priopćenje Vijeća za elektroničke medije u vezi izvještavanja o korona virusu*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/vijesti/priopcenje-vijeca-za-elektronicke-medije-u-vezi-izvjestavanja-o-korona-virusu/> [pristupljeno: 2.9.2020., 12:08]
11. Agencija za elektroničke medije (2018) *Priopćenje Vijeća za elektroničke medije – nema kršenja ZEM-a u slučaju Supertalenta*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/vijesti/priopcenje-vijeca-za-elektronicke-medije-nema-krsenja-zem-a-u-slucaju-supertalenta/> [pristupljeno: 2.9.2020., 12:31]
12. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Radijski nakladnici*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/radijski-nakladnici/> [pristupljeno 14. svibnja 2020. u 19:32]
13. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Satelit, kabel, internet*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/satelit-kabel-internet/> [pristupljeno 14. svibnja 2020. u 20:03]
14. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Televizijski nakladnici*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/televizijski-nakladnici/> [pristupljeno: 14. svibnja 2020. u 19:25]
14. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Usluge na zahtjev*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/usluge-na-zahtjev/> [pristupljeno: 14. svibnja 2020. u 21:21]
15. Agencija za elektroničke medije. (2020) *Vijeće*. Dostupno na: <https://www.aem.hr/vijece/> [pristupljeno: 12. svibnja 2020. u 09:36]
16. CERF. (2016) *Who we are*. Dostupno na: <https://cerf.un.org/about-us/who-we-are> [pristupljeno: 2. lipnja 2020. u 08:10]

17. European Commission. (2019.) Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024_en [pristupljeno: 10. lipnja 2020. u 23:15]
18. ERGA. (2018) *Policy*. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/audiovisual-regulators> [pristupljeno: 29. srpnja 2020. u 22:15]
19. EPRA. (2020) *Listing member's organisations*. Dostupno na: <https://www.epra.org/organisations> [pristupljeno: 2. lipnja 2020. u 08:40]
20. Europska unija. (2019) *Uredbe, direktive i ostali pravni akti*. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_hr [pristupljeno: 8. kolovoza 2020. u 21:18]
21. Medijska pismenost – abeceda za 21. stoljeće. (2019) *O nama*. Dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/o-nama/> [pristupljeno: 15. kolovoza 2020. u 22:15]
22. MNRA. (2017) *Home/The Network*. Dostupno na: <http://www.rirm.org/en/the-mnra/> [pristupljeno: 20. srpnja 2020. u 19:30]
23. Ofcom. (2020) *About Ofcom*. Dostupno na: <https://www.ofcom.org.uk/about-ofcom> [pristupljeno: 21. kolovoza. 2020. u 22:05]
24. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine. (2018) *Nadležnosti*. Dostupno na: <https://www.rak.ba/hr/telecom-jurisdiction> [pristupljeno: 21. kolovoza 2020. u 20:45]
25. Žene i mediji. (2019) *O nama*. Dostupno na: <http://www.zeneimediji.hr/o-nama/zene-i-mediji/> [pristupljeno: 15. kolovoza 2020. u 21:00]

10. Popis slika

1. Slika 1. *Sadržaj godišnjeg plana rada Agencije za elektroničke medije za 2019. godinu.*
Dostupno na: <https://www.aem.hr/wp-content/uploads/2019/03/Godi%C5%A1nji-program-rada-2019.pdf> [pristupljeno: 10. rujna 2020. u 15:17]
2. Slika 2. *Naslovna strana portala Žene i mediji.* Dostupno na: <https://www.zeneimediji.hr/> [pristupljeno: 10. rujna 2020. u 14:45]
3. Slika 2. *Naslovna strana portala Medijska pismenost – abeceda za 21. stoljeće.* Dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/> [pristupljeno: 10. rujna 2020. u 14:55]
4. Slika 4. *Pojmovnik elektroničkih medija portala Medijska pismenost – abeceda za 21. stoljeće.* Dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/pojmovnik/> [pristupljeno: 10. rujna 2020. u 14:56]

11. Popis tablica

1. Tablica 1. *Primjer korisnika sredstava Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija u kategoriji Radijski nakladnici i neprofitni pružatelji medijskih usluga.*
Dostupno na: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/081102/IZVJESCE_VEM-AEM_2015.pdf [pristupljeno: 10. rujna 2020. u 14:36]